

**RAPORT PRIVIND REFERENDUMUL NAȚIONAL
DIN 29 IULIE 2012**

CUPRINS

I. INTRODUCERE.....	2
II. CADRUL NORMATIV.....	4
III. INSTITUȚII ȘI ORGANISME IMPLICATE ÎN ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA REFERENDUMULUI.....	6
IV. ADMINISTRAȚIA ELECTORALĂ.....	15
IV.1 Activitatea Autorității Electorale Permanente.....	15
IV.2. Activitatea Biroului Electoral Central.....	23
V. CAMPANIA PENTRU REFERENDUM.....	34
V.1 Finanțarea campaniei pentru referendum.....	34
V.2 Mass-media și societatea civilă.....	39
V.3 Campaniile de informare a alegătorilor	41
VI. DESFĂȘURAREA REFERENDUMULUI.....	44
VI.1 Acreditarea reprezentanților mass-media și a observatorilor.....	44
VI.2 Participarea la vot.....	45
VI.3 Rezultatul referendumului	46
VII. IREGULARITĂȚI ȘI DEFICIENȚE ÎN DESFĂȘURAREA REFERENDUMULUI.....	50
VII.1 Iregularități în desfășurarea referendumului.....	50
VII.2 Verificarea suspiciunilor de vot multiplu și rezultatul acesteia.....	53
VIII. CONCLUZII.....	56
ANEXE.....	63

I. INTRODUCERE

Referendumul național constituie forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței suverane a poporului român prin vot universal, liber, egal, secret și direct, cu privire la revizuirea Constituției, demiterea Președintelui României sau probleme de interes național.

Această procedură de consultare a fost frecvent utilizată, începând cu anul 1991, în România s-au organizat cinci referendumuri naționale.

Primul referendum a avut loc la data de 8 decembrie 1991, când cetățenii României au fost convocați pentru a se pronunța asupra textului Constituției României. Referendumul din anul 2003 a avut ca obiect revizuirea Constituției. În anul 2007 alegătorii români au fost chemați să se pronunțe cu privire la demiterea Președintelui României. Propunerea Președintelui României privind trecerea la un Parlament unicameral și reducerea numărului de parlamentari la maximum 300, a constituit obiectul referendumului național din anul 2009.

Referendumul național din 29 iulie 2012 a vizat, pentru a doua oară, demiterea Președintelui României.

În data de 5 iulie 2012, cele două Camere ale Parlamentului, reunite în ședință comună, au dezbătut cererea de suspendare din funcție a președintelui Traian Băsescu.

În preambulul propunerii de suspendare se susține că „începând cu 6 decembrie 2009, democrația și statul de drept au cunoscut un puternic proces de erodare, de substituie a instituțiilor statului de drept prevăzute de Constituția României, ajungându-se ca voința și acțiunea politică să fie concentrate în mod discreționar și neconstituțional în mâna unui singur om - Președintele țării”.

În conformitate cu procedura prevăzută de art. 95 din Constituția României, republicată, cele două Camere ale Parlamentului României au solicitat¹ Curții Constituționale ca, până pe data de 6 iulie 2012, ora 12, să emită avizul consultativ cu privire la propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României.

La data de 6 iulie 2012, Parlamentul României a adoptat Hotărârea nr. 33 din 6 iulie 2012 privind suspendarea din funcție a Președintelui României², care a fost comunicată Curții

¹ Adresa nr. 1/1023/VZ din 5 iulie 2012.

² Ca urmare a emiterii Avizului consultativ nr.1 din 6 iulie 2012, la data de 6 iulie 2012, a fost adoptată, cu o majoritate de 256 de voturi *pentru* și 114 voturi *împotriva*, Hotărârea Parlamentului României nr. 33 din 6 iulie 2012 privind suspendarea din funcție a Președintelui României, publicată în Monitorul Oficial nr. 457 din 6 iulie 2012.

Constituționale pentru a constata existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României.

Domnul Traian Băsescu a depus la Curtea Constituțională o cerere de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele statului. Prin Decizia nr. 730/2012³, Curtea Constituțională a constatat că această cerere este inadmisibilă.

La data de 9 iulie 2012, Curtea Constituțională a constatat că procedura privind suspendarea din funcția de Președinte al României a domnului Traian Băsescu a fost respectată și a constatat existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României⁴.

În urma procedurii de suspendare din funcție, prin Hotărârea Parlamentului României nr. 34/2012⁵, cetățenii au fost chemați să își exprime voința referitor la demiterea Președintelui României, în cadrul unui referendum național.

Organizarea și desfășurarea referendumului au mobilizat cele mai importante instituții ale statului, formațiunile și liderii politici și au acaparat atenția mijloacelor de informare, a comentatorilor și a corpului electoral. Procedură democratică și constituțională, referendumul din 29 iulie 2012 a testat, deopotrivă, responsabilitatea civică și capacitatea instituțiilor de a asigura corecta organizare a scrutinului.

³ Decizia Curții Constituționale a României nr. 730/2012 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natura constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 473, din 11 iulie 2012.

⁴ Hotărârea nr.1 din 9 iulie 2012 privind constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României, publicată în Monitorul Oficial nr. 467 din 10 iulie 2012.

⁵ Hotărârea nr. 34/2012 privind stabilirea obiectului și a datei referendumului național pentru demiterea Președintelui României, Publicată în Monitorul Oficial nr. 457 din 6 iulie 2012.

II. CADRUL NORMATIV

În conformitate cu prevederile articolului 95 din Constituția României, republicată⁶, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției. În cel mult 30 de zile de la suspendare, se organizează, un referendum național, de natură decizională, prin care cetățenii sunt consultați direct cu privire la demiterea președintelui.

Art. 95 instituie și o serie de condiții speciale privind procedura suspendării. Astfel, propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din numărul deputaților și senatorilor și se aduce, neîntârziat, la cunoștință Președintelui. Suspendarea este decisă în ședință comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale.

Condițiile formale de organizare și desfășurare a referendumului, tipul de scrutin utilizat, modul de desfășurare a operațiunilor tehnice, formele de control jurisdicțional, precum și modalitatea de stabilire a rezultatului sunt reglementate de **Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare**⁷.

Îndelung dezbătut și modificat în decursul ultimilor ani, conținutul art. 10 al legii, care instituie un cvorum de validare a referendumului, a făcut obiectul mai multor inițiative legislative și pe parcursul anului 2012.

Astfel, prin Legea nr. 62/2012⁸, textul art. 10 a fost modificat în sensul că *demiterea președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor cetățenilor înscriși în listele electorale.*

Ulterior, prin Legea nr.131/2012⁹, s-a stipulat că *demiterea președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate.*

⁶ Constituția României, republicată în Monitorul Oficial nr.767 din 31 octombrie 2003.

⁷ Lista acestor normative în baza cărora a fost modificată și completată Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului se regăsește în Anexa nr. 1.

⁸ Legea nr. 62/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 103/2009 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

⁹ Legea nr.131/2012 pentru modificarea art.10 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Prin Decizia nr. 731/2012¹⁰, Curtea Constituțională a decis că Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este constituțională în măsura în care se asigură *participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente*.

Prin decizia sus menționată a fost impus un *cvorum de participare* necesar validării referendumului național pentru demiterea Președintelui României.

De asemenea prin Legea nr 153/2012 au fost modificate prevederile Legii nr. 3/2000 referitoare la intervalul orar în care alegătorii își puteau exercita dreptul de vot. Astfel *scrutinel a început la ora 7 și s-a încheiat la ora 23*.

Totodată, Biroul Electoral Central a adoptat Hotărârea nr. 34 din 28 iulie 2012¹¹, prin care a stabilit că "în cazul referendumului național pentru demiterea Președintelui României sunt aplicabile prevederile titlului I al Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, cu modificările și completările ulterioare, în măsura în care Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare, nu dispune altfel".

Guvernul României a adoptat mai multe hotărâri necesare pentru buna organizare și desfășurare a referendumului național (Anexa nr. 2). Acțiunile necesare pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din 29 iulie 2012 au decurs conform **Programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare desfășurării referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României**, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 683/2012¹².

Consiliul Național al Audiovizualului, în calitate de unică autoritate de reglementare în domeniul serviciilor de programe audiovizuale, a emis Decizia nr. 586/2012 pentru reflectarea pe posturile de radio și televiziune a referendumului pentru demiterea președintelui României.

¹⁰ Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012¹⁰ referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea art.10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 478 din 12 iulie 2012.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2012.

¹² Hotărârea de Guvern nr. 683/2012 privind aprobarea programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare desfășurării referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, publicata în Monitorul Oficial nr.458 din 07.07.2012, modificată prin Hotărârea de Guvern nr.728/2012 (Monitorul Oficial nr.522/27.07.2012);

III. INSTITUȚII ȘI ORGANISME IMPLICATE ÎN ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA REFERENDUMULUI

Instituțiile implicate în organizarea și desfășurarea referendumului național pentru demiterea Președintelui României din data de 29 iulie 2012 au fost:

- Ministerul Finanțelor Publice;
- Ministerul Afacerilor Externe;
- Ministerul Sănătății;
- Ministerul Justiției;
- Ministerul Administrației și Internelor;
- Institutul Național de Statistică;
- Autoritatea Electorală Permanentă;
- Serviciul de Telecomunicații Speciale;
- Secretariatul General al Guvernului;
- Instituțiile Prefectului;
- Primarii.

Cheltuielile pentru organizarea referendumului

Alocarea fondurilor necesare organizării și desfășurării referendumului s-a realizat prin Hotărârea Guvernului nr. 684/2012 privind aprobarea bugetului necesar pentru pregătirea, organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României.

Potrivit dispozițiilor art.1 alin.(2) din hotărârea sus menționată, pentru efectuarea cheltuielilor necesare în vederea pregătirii și desfășurării în bune condiții a referendumului național din data de 29 iulie 2012, s-a suplimentat bugetul Ministerului Administrației și Internelor (86.756 mii lei), al Autorității Electorale Permanente (5.000 mii lei), al Serviciului de Telecomunicații Speciale (1.900 mii lei), al Ministerului Afacerilor Externe (4.500 mii lei), precum și al Secretariatului General al Guvernului, al Institutul Național de Statistică (1.950 mii lei) din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, stabilit în bugetul de stat pe anul 2012. În total, s-a alocat o sumă de 95.606 mii lei, din care pentru cheltuieli de personal 29.459 mii lei, pentru cheltuieli cu bunuri și servicii 62.447 mii lei și pentru cheltuieli cu active nefinanciare 4.600 mii lei.

Mai jos este prezentată situația fondurilor alocate pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din 29 iulie 2012.

INSTITUȚIA	CAPITOL	CHELTUIELI			TOTAL
		PERSONAL	BUNURI ȘI SERVICII	ACTIVE NEFINANCIARE	
1. MINISTERUL ADMINISTRAȚIEI ȘI INTERNELOR		35.044	49.019	173	84.236
1. Instituțiile prefectului și aparat central	51.01	34.396	18.184		52.580
2. Biroul Electoral Central	51.01	300	500		800
TOTAL CAP. 51.01	51.01	34.696	18.684	0	53.380
1. Inspectoratul General al Poliției Române	61.01	255	16.471		16.726
2. Inspectoratul General al Jandarmeriei Române	61.01	58	8.337	173	8.568
3. Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date	61.01	0	46		46
4. Direcția generală logistică	61.01	0	53	0	53
5. Inspectoratul General pentru Situații de Urgență	61.01	35	2.838	0	2.873
6. Inspectoratul General al Poliției de Frontieră	61.01		2.500	0	2.500
7. Aparat central	61.01	0	90	0	90
TOTAL CAP. 61.01	61.01	348	30.335	173	30.856
2. SECRETARIATUL GENERAL AL GUVERNULUI	51.01	0	1.950	0	1.950
Institutul Național de Statistică	51.01		1.950		1.950
3. AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ	51.01	11	562	4.427	5.000
4 MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE	51.01	504	2.016		2.520
5. SERVICIUL DE TELECOMUNICAȚII SPECIALE	61.01	0	1.900		1.900
TOTAL GENERAL:		35.559	55.447	4.600	95.606

Prin bugetul Ministerului Administrației și Internelor (M.A.I.) au fost alocate sumele necesare acoperirii cheltuielilor pentru următoarele activități:

- acoperirea cheltuielilor generate de activitățile specifice Ministerului Administrației și Internelor pentru buna organizare și desfășurare a referendumului național;
- achiziționarea, prin Administrația Națională a Rezervelor de Stat și Probleme Speciale, a hârtiei pentru tipărirea buletinelor de vot;¹³
- tipărirea buletinelor de vot de către Regia Autonomă „Monitorul Oficial”;
- dotarea tehnico-materială și asigurarea funcționării Biroului Electoral Central;
- menținerea și asigurarea ordinii și liniștii publice în localitățile țării, pe întreaga perioadă electorală (în mod deosebit în ziua votării, precum și în zilele care premerg și succed acestei zile);
- asigurarea pazei secțiilor de votare și a dosarelor întocmite de birourile electorale pe timpul transportului acestora la birourile electorale de circumscripție, respectiv la Biroul Electoral Central;
- asigurarea măsurilor specifice de pază și protecție cu personal înarmat pe timpul tipării, transportului și depozitării buletinelor de vot și a celorlalte materiale necesare votării;
- asigurarea pazei și protecției birourilor electorale și a localurilor secțiilor de votare;
- confecționarea ștampilelor cu mențiunea VOTAT precum și a ștampilei Biroului Electoral Central dar și a timbrelor autocolante ce se aplică pe cărțile de identitate prin Regia Autonomă „Monetăria Statului”, respectiv Compania Națională „Imprimeria Națională” SA;
- plata indemnizației de 85 lei/zi de activitate pentru membrii Biroului Electoral Central (începând cu data încheierii procesului-verbal de învestire a acestuia);
- plata indemnizației de 65 lei/zi de activitate pentru statisticienii, informaticienii și personalului tehnic auxiliar care au participat la executarea operațiunilor generate de activitatea Biroului Electoral Central;
- plata cheltuielilor de protocol în vederea asigurării de băuturi răcoritoare, cafea și gustări în limita sumei de 10 lei/persoană, pentru membrii Biroului Electoral Central, pentru statisticienii, informaticienii și personalul tehnic auxiliar care au participat la executarea operațiunilor generate de activitatea acestuia, precum și personalului Ministerului

¹³Cantitatea de hârtie aflată în ambalaje originale intacte, rămase neutilizate, se restituie Administrației Naționale a Rezervelor de Stat și Probleme Speciale, în termen de 10 zile de la publicarea rezultatului referendumului, pe bază de proces-verbal de predare-primire.

Administrației și Internelor care s-a aflat în misiune de pază la sediul Biroului Electoral Central.

Pentru a asigura participarea la referendum a tuturor cetățenilor cu drept de vot, indiferent dacă aceștia erau pe teritoriul țării sau în afara ei, au fost organizate **18.548 secții de votare**, din care **18.242 secții de votare în țară** și 306 secții de votare în străinătate. În plus, au fost organizate **109 secții de votare suplimentare** în stațiuni turistice, la mare și la munte. Dintre acestea, 35 au fost amplasate pe litoral, avându-se în vedere sezonul estival.

Listele electorale permanente au fost reactualizate la data de 10 iulie a.c., pe acestea fiind înscrise 18.292.514 de persoane cu drept de vot.

Conform *Planului general de măsuri privind menținerea și asigurarea ordinii și siguranței publice, pe timpul campaniei și referendumului pentru demiterea Președintelui României*, aproximativ 50.000 de cadre ale Ministerului Administrației și Internelor au acționat pentru buna desfășurare a activităților aferente zilei de 29 iulie a.c. Astfel, pentru protecția celor 14.463 de locații de vot (18.242 secții de votare) au acționat circa 33.000 cadre, dintre care circa 15.500 polițiști, 7.000 jandarmi, 3.000 polițiști de frontieră, 6.500 lucrători pentru situații de urgență, 1.000 de lucrători din cadrul altor structuri ale ministerului.

Pentru situații deosebite, au fost constituite la nivelul structurilor M.A.I. și rezerve operative de personal. Astfel, 3600 de cadre (1200 de polițiști și 2400 de jandarmi) au fost organizați în 450 rezerve de intervenție, pentru rezolvarea unor situații deosebite. Totodată, în ziua referendumului, 2400 de polițiști au fost organizați în aproximativ 600 de microfiltre rutiere pentru prevenirea turismului electoral, în care au fost utilizate și circa 500 de aparate radar.

De asemenea, în cadrul M.A.I. au funcționat *Centrul Operațional de Comandă*¹⁴ și *Comisia de Transparență și Monitorizare*¹⁵.

¹⁴ Structură centrală de specialitate, prin care s-a realizat monitorizarea situației operative, evaluarea și analiza riscurilor, planificarea misiunilor și managementul integrat al acțiunilor de ordine publică, în scopul desfășurării în condiții de normalitate a acestora. În cadrul Centrului Operațional de Comandă au fost reprezentate principalele structuri de ordine publică (poliție, jandarmi, poliție de frontieră, situații de urgență) și ofițeri de presă sau alte structuri cu funcții de sprijin. Centrul Operațional de Comandă a asigurat schimbul de date și informații între toate structurile implicate prin intermediul unui sistem informatic integrat și prin aplicații specializate pentru cunoașterea on-line a situației operative și dispunerea măsurilor legale, cu caracter imediat, potrivit competenței fiecărei structuri.

¹⁵ Comisia de Transparență și Monitorizare care avea ca fundament asigurarea unei transparențe totale a acțiunilor desfășurate de lucrătorii ministerului pentru organizarea referendumului privind demiterea Președintelui României, a fost formată din reprezentanți ai ONG-urilor și ai mass-media.

Ministerul Administrației și Internelor, prin Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date și Direcția Generală de Pașapoarte, a dispus măsuri care să faciliteze obținerea, în mod operativ, a cărților de identitate de către persoanele care doreau să participe la referendum, dar nu dețineau documente valabile. Programul de lucru cu publicul a fost modificat, astfel încât să fie rezolvate în mod operativ solicitările privind eliberarea documentelor de identitate, după cum urmează: 08.00 - 16.00, în data de 28 iulie 2012; 08.00 - 22.00, în data de 29 iulie 2012.

Totodată, în perioada 28 – 29 iulie 2012, Direcția Generală de Pașapoarte a venit în sprijinul cetățenilor români care doreau să-și exercite dreptul la vot în cadrul referendumului, prin asigurarea unor *grupe operative*, la nivelul serviciilor publice comunitare pentru eliberarea și evidența pașapoartelor simple județene și al Municipiului București.

Potrivit datelor transmise de M.A.I., un număr de 13.485 de acte de identitate au fost eliberate duminică, 29 iulie 2012 până la ora 13.00, la nivel național, dintre care 12.369 cărți de identitate și 1.116 cărți de identitate provizorii. La nivelul municipiului București, inclusiv la sediul Direcției de Evidență a Populației, au fost eliberate 1.431 de acte de identitate, dintre care 1.284 cărți de identitate și 147 cărți de identitate provizorii, iar la nivelul celorlalte județe ale țării 12.054 acte de identitate, dintre care 11.085 cărți de identitate și 969 cărți de identitate provizorii. În București au funcționat 24 de centre care au eliberat acte de identitate, iar în țară 374.

Prin intermediul instituțiilor prefectului s-a asigurat:

- confecționarea ștampilelor birourilor electorale de circumscripție și ale oficiilor electorale, precum și a ștampilelor de control ale secțiilor de votare;
- confecționarea ștampilei biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, precum și a ștampilelor de control ale secțiilor de votare din străinătate;
- achiziționarea tușului, tușierelor și a celorlalte materiale necesare votării;
- achiziționarea bunurilor materiale necesare dotării corespunzătoare a secțiilor de votare, în situațiile în care nu s-au putut recupera materialele de la alegerile anterioare;
- achiziționarea materialelor necesare tipăririi listelor electorale permanente, a copiilor de pe acestea, a listelor electorale suplimentare, precum și a celorlalte tipizate;
- asigurarea transportului și distribuirii materialelor, documentelor și tipizatelor.

Prefecții au organizat instruirea primarilor și a secretarilor comunelor, orașelor și municipiilor cu privire la sarcinile ce le reveneau în vederea organizării și desfășurării în

bune condiții a referendumului național. Prefecții au stabilit un grafic de distribuire a buletinelor de vot și a celorlalte materiale necesare votării, în funcție de asigurarea condițiilor de păstrare în siguranță a acestora, cu respectarea prevederilor legale. De asemenea, aceștia au avut obligația de a comunica structurilor teritoriale ale Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date numerotarea și delimitarea secțiilor de votare, în scopul întocmirii copiilor de pe listele electorale permanente.

Prin bugetul Serviciului de Telecomunicații Speciale au fost alocate sumele necesare acoperirii cheltuielilor pentru următoarele activități:

- asigurarea serviciilor și echipamentelor de comunicații suplimentare față de cele existente în vederea asigurării serviciilor de comunicații necesare Biroului Electoral Central și birourilor electorale de circumscripție;
- închirierea de la operatorii publici a circuitelor telefonice și conexiunilor locale de comunicații de date, în vederea asigurării serviciilor de telefonie specială și de comunicații de date necesare Biroului Electoral Central, birourilor electorale de circumscripție și oficiilor electorale ale sectoarelor municipiului București.¹⁶

Prin bugetul Secretariatului General al Guvernului, pentru Institutul Național de Statistică au fost alocate sumele necesare acoperirii cheltuielilor pentru următoarele activități:

- editarea și tipărirea proceselor-verbale pentru constatarea rezultatului referendumului;
- tehnică de calcul și consumabile;
- actualizarea programelor de prelucrare a datelor pentru efectuarea operațiunilor tehnice privind stabilirea rezultatelor referendumului și asigurarea suportului tehnic pe perioada utilizării acestora;
- instruirea personalului implicat în efectuarea operațiunilor tehnice privind stabilirea rezultatelor referendumului, în stațiile de prelucrare organizate la nivelul birourilor electorale de circumscripție, al oficiilor electorale ale sectoarelor municipiului București.

¹⁶Cheltuielile privind asigurarea serviciilor de telefonie și comunicații între birourile electorale ale secțiilor de votare și birourile electorale de circumscripție pe raza căreia își desfășoară activitatea, respectiv între oficiile electorale ale sectoarelor municipiului București și Biroul Electoral de Circumscripție al Municipiului București, în zonele în care autoritățile locale nu pot asigura mijloace de comunicații din surse proprii. Sumele necesare organizării unui sistem informatic care să furnizeze, în ziua referendumului, date privind prezența populației la vot, pe baza datelor transmise de birourile electorale ale secțiilor de votare, cuprinse într-un eșantion reprezentativ la nivel județean și național.

Institutul Național de Statistică a asigurat numărul de statisticieni, informaticieni și personalul tehnic auxiliar, dotarea necesară cu echipamente și tehnică de calcul, precum și actualizarea programelor de prelucrare a datelor pentru efectuarea operațiunilor tehnice privind stabilirea rezultatelor referendumului. De asemenea, Institutul Național de Statistică a asigurat instruirea specialiștilor statisticieni, informaticieni și a personalului auxiliar în vederea efectuării operațiunilor tehnice pentru stabilirea rezultatului referendumului.

Prin bugetul Ministerului Afacerilor Externe (M.A.E.) s-a asigurat:

- organizarea și dotarea secțiilor de votare din străinătate;
- dotarea și funcționarea biroului electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării;
- plata indemnizațiilor, a cheltuielilor de protocol, precum și a cheltuielilor de transport, cazare și indemnizația de delegare;

Potrivit legislației în vigoare privind organizarea și desfășurarea referendumului, atribuțiile Ministerului Afacerilor Externe au fost de ordin administrativ - organizatoric și au constat în următoarele:

- numerotarea și organizarea secțiilor de votare din străinătate din punct de vedere logistic;
- stabilirea necesarului de timbre autocolante și distribuirea către birourile electorale ale secțiilor de votare din străinătate a buletinelor de vot, a ștampilelor și a celorlalte materiale necesare pentru derularea procesului de vot.

Conform atribuțiilor prevăzute de Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, M.A.E. a desfășurat următoarele operațiuni:

1. A organizat *306 secții de votare în afara țării* pentru referendumul din 29 iulie 2012. Pentru militarii care se aflau în teatrele de operații din Afganistan au fost organizate șapte secții de votare, la Kandahar, Kabul, FOB Messkal, Almassak, Apache, Lagman, Bullard, iar în Kosovo, la Pristina.

2. Prin intermediul M.A.E. au fost distribuite către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României materialele necesare votării, respectiv 600.000 de buletine de vot; 400.000 de timbre autocolante; 1000 de ștampile cu inscripția VOTAT; 306 ștampile cu inscripția ANULAT; 306 ștampile cu numărul de control alocat secțiilor; 10 tușiere.

Pentru detalii privind principiile de repartizare a materialelor necesare votării, a se vedea Anexa nr. 11.

3. Pentru informarea alegătorilor, pe site-ul M.A.E. a existat o secțiune dedicată referendumului, actualizată permanent, cu materiale informative legate de desfășurarea referendumului național în străinătate <http://www.mae.ro/referendum2012> care a inclus și o hartă a tuturor secțiilor de votare din afara țării.

4. la propunerea Ministerului Afacerilor Externe, Biroul Electoral Central a acreditat observatorii din partea unor organisme și instituții străine precum și reprezentanții mass-media străine.

5. Ministerul Afacerilor Externe, împreună cu Autoritatea Electorală Permanentă, au asigurat personalul auxiliar la Biroul electoral pentru secțiile de votare din afara țării.

De asemenea, M.A.E. a asigurat sediul biroului electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării.

Pentru organizarea și asigurarea bunei desfășurări a referendumului național pentru demiterea Președintelui României, la nivelul M.A.E. a fost înființat un grup tehnic auxiliar, care a acționat pe durata organizării, funcționării și finalizării rezultatelor referendumului național; au fost transmise instrucțiuni misiunilor diplomatice ale României în străinătate pe tema organizării referendumului național conform legislației în vigoare (Hotărârile Guvernului nr. 682 – 687 din 7 iulie 2012); a fost stabilit cadrul de comunicare și colaborare cu instituțiile implicate în procesul electoral – Autoritatea Electorală Permanentă și Biroul electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării.

Ministerul Finanțelor Publice a stabilit modul de asigurare a mijloacelor materiale și financiare necesare pentru buna organizare și desfășurare a referendumului național din data de 29 iulie 2012.

Ministerul Justiției a luat măsurile pentru întocmirea, în termen util a listelor cuprinzând magistrați sau alți juriști care puteau fi desemnați, potrivit legii, ca președinți sau ca membri ai birourilor electorale.

Prin bugetul Autorității Electorale Permanente au fost alocate sumele necesare acoperirii cheltuielilor, în principal, pentru desfășurarea următoarelor activități:

- sprijinirea instruirii membrilor birourilor și oficiilor electorale;
- informarea participanților la referendum;
- achiziționarea produselor și serviciilor necesare pentru verificarea listelor electorale utilizate în secțiile de votare;
- alte activități specifice referendumului.

IV. ADMINISTRAȚIA ELECTORALĂ

IV. 1 Activitatea Autorității Electorale Permanente

În vederea îndeplinirii atribuțiilor prevăzute în cadrul art. 13 din Hotărârea Guvernului nr. 682/2012 privind stabilirea măsurilor tehnico-organizatorice privind referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, Autoritatea Electorală Permanentă a desfășurat următoarele activități:

- a sprijinit instruirea prefectilor, primarilor, a membrilor birourilor electorale și a celorlalți participanți la procesul electoral;
- a realizat campanii de informare a cetățenilor;
- a asigurat, împreună cu alte instituții publice implicate (INS, MAI), personalul tehnic auxiliar al Biroului Electoral Central, al birourilor electorale de circumscripție județene, al Biroului Electoral al Municipiului București, al oficiilor electorale și al biroul electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării;
- a verificat listele electorale utilizate în cadrul secțiilor de votare, în vederea depistării voturilor multiple.

Autoritatea Electorală Permanentă a avut reprezentanți în cadrul Comisiei Tehnice Centrale și al comisiilor tehnice județene.

Totodată, Autoritatea Electorală Permanentă a desfășurat și alte activități specifice, după cum urmează:

- informarea instituțiilor cu privire la organizarea activităților de instruire a primarilor și secretarilor unităților administrativ-teritoriale;
- monitorizarea modului de delimitare și numerotare a secțiilor de votare și aducerea la cunoștință publică a acestora, solicitarea ordinului privind numerotarea circumscripțiilor electorale. Cu această ocazie s-a recomandat ca primarii să utilizeze delimitările aferente alegerilor parlamentare din anul 2008 și să aibă în vedere și Hotărârea AEP nr. 2/2012 pentru aprobarea actualizării delimitării colegiilor uninominale pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului;
- acordarea de sprijin, ce a constat în distribuirea de materiale informative în cadrul activităților de instruire, organizate la nivelul județelor din raza de competență a filialelor

Autorității, a prefecților, primarilor și secretarilor unităților administrativ-teritoriale, cu privire la sarcinile ce le reveneau în vederea organizării și desfășurării în bune condiții a Referendumului național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012;

- monitorizarea modului în care autoritățile administrației publice locale au îndeplinit atribuțiile ce le reveneau potrivit actelor normative în materie electorală, respectiv respectarea termenelor de îndeplinire a sarcinilor prevăzute în Hotărârea Guvernului nr. 683/2012;

- verificarea corelării dintre datele și informațiile cu caracter electoral colectate de diferitele instituții cu atribuții în organizarea și desfășurarea procesului electoral, referitoare la eventualele modificări ale delimitării secțiilor de votare;

- acordarea de consultanță de specialitate cu privire la asigurarea sediilor, dotarea birourilor electorale ale secțiilor de votare; predarea buletinelor de vot, a listelor electorale, ștampilelor și a celorlalte materiale necesare votării;

- monitorizarea respectării prevederilor legale privind numărul maxim de alegători per secție de votare.;

- urmărirea modului de respectare, de către autoritățile administrației publice centrale și locale, cu atribuții în domeniul electoral, a deciziilor și hotărârilor B.E.C., ale birourilor electorale județene și a instrucțiunilor și hotărârilor Autorității Electorale Permanente.

A) Instruirea primarilor, a secretarilor unităților administrativ-teritoriale și a președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare

Autoritatea Electorală Permanentă a menținut, la nivel central și al celor 8 filiale regionale, o comunicare permanentă cu autoritățile administrației publice centrale și locale cu atribuții electorale, acordând consultanță, sprijin și îndrumare electorală în vederea îndeplinirii sarcinilor specifice perioadei electorale. Personalul A.E.P. a participat la ședințele de instruire organizate atât pentru primarii și secretarii unităților administrativ-teritoriale, cât și pentru președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare alături de reprezentanții instituțiilor prefectului, ai direcțiilor județene de statistică, ai Serviciului de Telecomunicații Speciale, ai Inspectoratului de Poliție Județeană și ai Jandarmeriei Române.

În cadrul instruirilor organizate pentru primarii și secretarii unităților administrativ-teritoriale au fost abordate următoarele aspecte: actele normative care stabileau cadrul juridic necesar desfășurării referendumului național, punerea la dispoziția alegătorilor, spre consultare, a listelor electorale permanente, modul de actualizare a listelor electorale

permanente, prezentarea modelelor de liste electorale utilizate în cadrul procesului de votare, situațiile în care se poate solicita urna specială, prezentarea birourilor electorale înființate cu ocazia referendumului național, organizarea, delimitarea și numerotarea secțiilor de votare, arondarea alegătorilor conform prevederilor legale, numărul membrilor din cadrul fiecărui birou electoral al secției de votare și modalitatea de completare a acestora, modul de amenajare a secțiilor de votare și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească acestea, modalitatea de completare a proceselor-verbale cu rezultatul votării și cheia de control, modalitatea de predare a materialelor necesare desfășurării activității de votare de primar către președinții secțiilor de votare și asigurarea transportului acestora cu pază etc.

Sedințele de instruire pentru președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare au fost organizate de către birourile electorale județene în colaborare cu reprezentanții filialelor A.E.P. și au avut ca bază de pregătire materialul de instruire elaborat de către Autoritatea Electorală Permanentă. În cadrul acestora au fost prezentate următoarele:

- actele normative care stabilesc cadrul juridic necesar pentru organizarea și desfășurarea referendumului național și hotărârile Biroului Electoral Central date în interpretarea și aplicarea unitară a legii;
- prezentarea aspectelor tehnice și de procedură ale operațiunilor electorale la nivelul birourilor electorale ale secțiilor de votare, precum și prezentarea unor informații de interes electoral general privind condițiile de participare la referendum a cetățenilor și de exercitare a dreptului de vot (cine poate vota, unde pot vota cetățenii români în țară, ce documentele sunt necesare pentru exercitarea dreptului de vot, care este intervalul de timp în care se poate exercita dreptul de vot etc.);
- acordarea îndrumărilor necesare și clarificarea unor probleme legate de înțelegerea și aplicarea unitară a dispozițiilor legale.

Prezentarea a fost realizată în PowerPoint pentru o mai bună înțelegere a informațiilor furnizate.

Reprezentanții I.N.S. au explicat modul de completare a proceselor-verbale de constatare a rezultatelor votării.

Clarificările și îndrumările solicitate de președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare au avut ca obiect:

- modalitatea de anulare (pe pachet sau individual) a buletinelor de vot neîntrebuințate, după închiderea votării; în speță s-a acordat îndrumare în conformitate cu Circulara BEC nr. 118/C/23.07.2012;
- modalitatea de exercitare a dreptului de vot de către alegătorii netransportabili cu domiciliul în localitate, aflați în fapt la o altă adresă decât cea de domiciliul; în speță s-a acordat îndrumare în conformitate cu Hotărârea BEC nr. 11/H/2012 privind utilizarea urnei speciale la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012;
- adoptarea măsurilor de obligare a participanților la referendum care vor vota pe listele electorale suplimentare de a completa o declarație pe propria răspundere cu privire la faptul că nu au mai votat în altă secție de votare; în speță s-a acordat îndrumare în conformitate cu dispozițiile art. 21 din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, cu precizarea faptului că listele electorale suplimentare conțin toate elementele necesare (cod numeric personal, seria și nr. actului de identitate, domiciliul, semnătura) pentru identificarea și tragerea la răspundere a persoanelor care votează de mai multe ori;
- posibilitatea de a elibera unui alegător un nou buletin de vot în cazul în care acesta a aplicat greșit ștampila cu mențiunea „VOTAT”, dar nu a introdus buletinul de vot în urnă; s-a acordat îndrumare în conformitate cu disp. art. 42 alin. (10) din Legea nr. 35/2008 cu modificările și completările ulterioare;
- cuantumul indemnizației acordate președinților și membrilor birourilor electorale; s-a răspuns în conformitate cu dispozițiile art. 9 alin. (5) din Hotărârea Guvernului nr. 684/2012 privind aprobarea bugetului necesar pentru pregătirea, organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României;
- definirea sintagmei „voturi contestate”; la solicitare, s-au acordat clarificări în sensul dispozițiilor art. 42 din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare și a dispozițiilor art. 45 alin. (12) din Legea nr. 35/2008, cu modificările și completările ulterioare;
- modalitatea de sigilare a materialelor electorale în localul secției de votare; în speță s-a acordat îndrumare în conformitate cu Circulara BEC nr. 118/C/23.07.2012.

Activitățile de instruire au fost prezentate pe larg și de către mass-media locală, cum ar fi cea de la Vâlcea desfășurată la Consiliul Județean și care a fost transmisă de Televiziunea Vâlcea 1.

De asemenea, personalul Autorității Electorale Permanente a participat și la videoconferințele organizate de către Ministerul Administrației și Internelor cu instituțiile prefectului, care au avut ca obiect monitorizarea îndeplinirii de către autoritățile administrației publice locale a sarcinilor care le reveneau în vederea organizării referendumului național din 29 iulie 2012.

B) Sprijinirea activității Biroului Electoral Central, birourilor electorale județene, Biroului Electoral al Municipiului București, oficiilor electorale și Biroului Electoral pentru cetățenii cu domiciliul sau reședința în afara țării

În cadrul **Biroului Electoral Central**, personalul desemnat de către Autoritatea Electorală Permanentă a desfășurat o serie de activități precum ar fi:

- elaborarea proiectelor de hotărâri ale Biroului Electoral Central;
- elaborarea adreselor și a circularilor;
- participarea la ședințele Biroului Electoral Central, păstrarea legăturii cu birourile electorale județene arondate, asigurând primirea și transmiterea datelor, informațiilor solicitate și luarea la cunoștință a comunicatelor și hotărârilor emise de BEC;
- realizarea acreditărilor pentru observatorii interni și externi, precum și pentru reprezentanții mijloacelor de comunicare în masă;
- verificarea concordanței între tabelul cu numărul alegătorilor înscriși și copiile de pe listele electorale permanente aflate pe site-ul BEC cu cel postat pe site-ul AEP;
- verificarea documentelor aduse de birourile electorale județene din teritoriu;
- asigurarea suportului telefonic pentru persoanele care au sunat în ziua votării; asigurarea unei bune comunicări cu cetățenii (soluționări telefonice ale cererilor cetățenilor, transmiterea răspunsurilor prin fax, email);
- realizarea mapelor de ședință;
- verificarea declarațiilor persoanelor propuse ca observatori;
- verificare dosarelor ce conțineau listele electorale permanente și listele electorale suplimentare;
- activități de secretariat, asigurarea permanenței pe întreaga durată a procesului de vot în data de 29 iulie 2012, multiplicarea documentelor în vederea întocmirii mapelor cu ordinea de zi, realizarea activităților de registratură: primirea, înregistrarea, predarea corespondenței interne și externe, pregătirea mapei de ședință, asigurarea legăturii telefonice în interiorul și

exteriorul BEC, tehoredactarea unor documente și alte sarcini care au legătură cu secretariatul tehnic al BEC,

- centralizarea dosarelor primite de la birourile electorale județene pentru Curtea Constituțională a României și predarea documentelor la Curtea Constituțională a României;

În cadrul Biroul Electoral Municipal, personalul desemnat de către Autoritatea Electorală Permanentă a participat la instruirea primarilor și secretarilor sectoarelor municipiului București, a președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Instruirea primarilor și secretarilor subdiviziunilor administrativ-teritoriale din municipiul București privind buna organizare și desfășurare a referendumului național pentru demiterea Președintelui României s-a desfășurat la sediul Instituției Prefectului Municipiului București în data de 17.07.2012, instruire la care a participat doamna prefect Georgeta Gavrilă, doamna subprefect Mariana Câmpurean, domnul Daniel Duță reprezentant AEP, precum și reprezentanții instituțiilor implicate în organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012.

Materialul realizat în format PowerPoint de către Autoritatea Electorală Permanentă, - Instruirea primarilor și secretarilor subdiviziunilor administrativ-teritoriale - a fost transmis pe e-mail-ul fiecărui reprezentant al Direcției sau Serviciului Evidență Electorală.

Instruirea președinților birourilor secțiilor de votare din municipiul București privind buna organizare și desfășurare a referendumului național pentru demiterea Președintelui României s-a desfășurat la sediul „Palatului Copiilor” din București, în data de 24.07.2012, pentru Primăria Sectorului 1 și Primăria Sectorului 2, în data de 25.07.2012 pentru Primăria Sectorului 3 și Primăria Sectorului 6, iar în data de 26.07.2012 pentru Primăria Sectorului 4 și Primăria Sectorului 5, instruirii la care au participat doamna prefect Georgeta Gavrilă, doamna subprefect Mariana Câmpurean, domnul Daniel Duță reprezentant AEP, judecătorii desemnați în cadrul Oficiilor Electorale de Sector, precum și reprezentanții instituțiilor implicate în organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012.

La instruirii au participat toți președinții secțiilor de votare cărora le-a fost prezentată și explicată legislația cu privire la organizarea și desfășurarea referendumului pentru demiterea președintelui României. Participanților le-au fost înmânate Ghidul președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare și hotărârile Biroului Electoral Central emise și publicate până la acea dată.

În cadrul prezentării, s-au făcut precizări cu privire la completarea biroului electoral al secției de votare, din care vor face parte cel puțin 4 membri, inclusiv președintele, și câte un reprezentant din fiecare partid politic reprezentat în parlament. A fost precizat faptul că votul multiplu reprezintă o infracțiune.

Reprezentantul Institutului Național de Statistică a prezentat modul de completare a proceselor-verbale cu rezultatul votării și cheile de control. Au fost precizate secțiile de votare care vor transmite prezența la urne, la orele indicate. Reprezentantul fiecărei instituții implicate în organizarea și desfășurarea referendumului a făcut precizările necesare în funcție de problematică.

În vederea sprijinirii modului de organizare și desfășurare a Referendumului național din data de 29 iulie 2012, **Autoritatea Electorală Permanentă a desemnat 22 de persoane pentru a face parte din personalul tehnic auxiliar al birourilor electorale județene.**

Activitatea desfășurată a constat în:

- asigurarea secretariatului birourilor electorale județene;
- participarea la activitățile de instruire a primarilor și a secretarilor unităților administrativ-teritoriale, precum și la instruirea președinților și locțiitorilor birourilor electorale ale secțiilor de votare;
- întocmirea de adrese către diverse instituții implicate în asigurarea bunei desfășurări a procesului electoral;
- asigurarea informării prompte și corecte referitoare la legislația electorală la solicitarea președintelui/membrilor birourilor electorale;
- asigurarea comunicării telefonice, atât în zilele premergătoare și în ziua scrutinului, cu președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare și cu alte persoane implicate în procesul electoral;
- primirea din partea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare, imediat după încheierea zilei scrutinului, a proceselor-verbale de constatare a rezultatelor alegerilor, a buletinelor de vot nule și anulate și a listelor electorale (permanente și suplimentare) utilizate;
- participarea la redistribuirea în teritoriu a buletinelor de vot necesare continuării procesului de votare în localitățile care au solicitat suplimentarea acestora;
- întocmirea actelor interne ale birourilor, cât și a corespondenței acestora cu celelalte instituții publice, alături de personalul tehnic auxiliar din cadrul instituțiilor prefectului;
- participarea la ședințele comisiilor tehnice județene;

- participarea la videoconferințele realizate pentru buna organizare și desfășurare a referendumului;

- soluționarea, în ziua votării, a solicitărilor telefonice primite din partea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare și a alegătorilor;

- realizarea operațiunilor de centralizare a documentelor care urma să fie predate Biroului Electoral Central, după încheierea votării, conform dispozițiilor art. 43¹ din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare și Hotărârii B.E.C. nr. 14/H/18.07.2012.

În vederea asigurării aplicării unitare a prevederilor legale, s-a păstrat legătura cu direcțiile de specialitate din cadrul A.E.P. și s-a solicitat sprijin în vederea elaborării unor puncte de vedere temeinice și legale.

Din datele comunicate de birourile electorale județene rezultă că nu au fost semnalate abateri grave de la dispozițiile legale, sesizările primite telefonic de la președinții birourilor secțiilor de votare fiind soluționate de îndată, prin acordarea îndrumărilor necesare în vederea respectării dispozițiilor legale.

În cadrul oficiilor electorale, Autoritatea Electorală Permanentă a desemnat 6 persoane.

Autoritatea Electorală Permanentă a desemnat trei persoane pentru a face parte din cadrul personalului tehnic auxiliar de pe lângă **Biroul Electoral pentru cetățenii cu domiciliul sau reședința în afara țării**, care a cuprins secțiile de votare organizate în afara granițelor țării, acestea desfășurând activități specifice pe tot parcursul procesului electoral, de la etapa de organizare a acestuia la cea de centralizare a rezultatelor.

Activitatea reprezentanților Autorității Electorale Permanente în birourile electorale și consultanța de specialitate acordată

Reprezentanții A.E.P. au sprijinit în mod activ atât instruirea primarilor și a secretarilor, cât și instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare; au urmărit realizarea la termen, de către instituțiile și autoritățile angrenate în realizarea procesului electoral a sarcinilor prevăzute în Hotărârea Guvernului nr. 683/2012 privind aprobarea Programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare pentru referendumul privind demiterea Președintelui României din data de 29 iulie 2012; au urmărit transmiterea de către instituțiile prefectului Autorității Electorale Permanente a datelor privind delimitarea și numerotarea secțiilor de votare de la nivelul circumscripțiilor pentru înregistrarea în Registrul secțiilor de votare; au participat la întocmirea actelor interne ale

birourilor electorale și a corespondenței acestora cu celelalte instituții publice, alături de personalul tehnic auxiliar din cadrul instituțiilor prefectului; au participat la ședințele comisiei tehnice din cadrul instituțiilor prefectului, la videoconferințele realizate pentru buna organizare și desfășurare a referendumului. În ziua referendumului, reprezentanții A.E.P. au oferit sprijinul tehnic solicitat telefonic de un număr impresionant de persoane angrenate în această activitate.

În concluzie, este de menționat faptul că atât judecătorii implicați în desfășurarea referendumului, cât și prefecții au apreciat în unanimitate activitatea reprezentanților Autorității Electorale Permanente, subliniind rolul acestora în sprijinirea tuturor instituțiilor care au avut sarcini în organizarea și derularea în bune condiții a procesului electoral. Totodată, judecătorii și prefecții au considerat că prezența reprezentanților A.E.P. ca membri ai birourilor electorale este nu numai salutară, ci și absolut necesară.

VI. 2 Activitatea Biroului Electoral Central

Biroul Electoral Central a fost alcătuit, potrivit prevederilor art. 24 din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, din 7 judecători ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și din câte un delegat al fiecărui partid politic reprezentat în Parlament.

În data de 8 iulie 2012 au fost desemnați cei 7 judecători, prin tragere la sorți, dintr-o listă cuprinzând toți judecătorii în exercițiu ai Curții. Pe 9 iulie 2012 a fost ales, prin vot secret, președintele Biroului Electoral Central, de către membrii acestuia, în persoana doamnei Gabriela Elena Bogasiu, iar în următoarea zi au fost desemnați delegații partidelor politice reprezentate în Parlament (Partidul Democrat Liberal, Partidul Social Democrat, Partidul Național Liberal, Partidul Conservator, Uniunea Națională pentru Progresul României și Uniunea Democrată a Maghiarilor din România) care urmau să facă parte din Biroul Electoral Central. (Anexa nr. 4).

Potrivit atribuțiilor prevăzute de lege, Biroul Electoral Central a vegheat la reactualizarea listelor electorale permanente, la întocmirea copiilor de pe acestea și la transmiterea lor la birourile electorale ale secțiilor de votare, a supravegheat ca referendumul să se desfășoare corect și a centralizat la nivel național rezultatele acestuia, pe care le-a înaintat Curții Constituționale.

În exercitarea atribuțiilor prevăzute de art. 25 alin. (2¹) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, Biroul Electoral Central a emis **49 de hotărâri** dintre

care **3 hotărâri în interpretarea legii**, care s-au publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, respectiv:

a) *Hotărârea nr. 1/10.07.2012* privind Regulamentul de organizare și funcționare a birourilor și oficiilor electorale constituite la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012. Biroul Electoral Central a hotărât numărul de membri necesar funcționării legale a biroului; modalitatea de convocare a acestora; modul de stabilire a ordinii de zi, precum și modificarea acesteia dacă este cazul; modul de adoptare a hotărârilor; condițiile de validitate ale acestora; obligativitatea aplicării hotărârilor de către toate birourile electorale din țară și organismele cu atribuții în materie electorală, de la data aducerii lor la cunoștință; programul de lucru al Biroului Electoral Central; obligativitatea desemnării unui purtător de cuvânt care să asigure legătura biroului electoral cu mass-media și care să prezinte comunicările oficiale; stabilirea momentului în care birourile și oficiile electorale își încetează activitatea.

b) *Hotărârea nr. 26/26.07.2012* privind interpretarea dispozițiilor art. 25 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare. Prin această hotărâre, Biroul Electoral Central a explicat noțiunea de „fraudă electorală” și anume „*orice acțiune ilegală care are loc înaintea, în timpul sau după încheierea votării ori în timpul numărării voturilor și încheierea proceselor-verbale și care are ca rezultat denaturarea voinței alegătorilor și crearea de avantaje concretizate prin îndeplinirea sau neîndeplinirea cvorumului de prezență la vot, respectiv prin modificarea rezultatului referendumului.*” Cererile de anulare pentru fraudă electorală a rezultatului referendumului se puteau depune numai de către partidele politice reprezentate în Parlament sau de către Președintele suspendat al României, împreună cu dovezile pe care se întemeiau. Acestea puteau fi admise numai dacă cel care a sesizat fraudă nu era implicat în producerea acesteia și numai dacă se stabilea că fraudă a fost de natură să conducă la îndeplinirea sau neîndeplinirea cvorumului de prezență la vot, respectiv la modificarea rezultatului referendumului.

c) *Hotărârea nr. 34/28.07.2012* privind interpretarea dispozițiilor art. 17, art.18, art. 31 alin. (3) și art. 62 din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, prin care Biroul Electoral Central a hotărât că sunt aplicabile în cazul referendumului național pentru demiterea Președintelui României pe lângă prevederile Legii nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare și următoarele prevederi legale: Titlul I al Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației

publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statul aleșilor locali, cu modificările ulterioare, în măsura în care Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare nu dispune altfel.

Celelalte 46 de hotărâri au fost aduse la cunoștință în ședință publică, precum și prin orice mijloc de publicitate și au fost obligatorii pentru toate autoritățile, instituțiile publice, birourile electorale, precum și pentru toate organismele cu atribuții în materia referendumului.

Conținutul celor mai importante hotărâri ale B.E.C. este detaliat în cele ce urmează:

Hotărârea nr. 2 din 10.07.2012 se referea la stabilirea unor măsuri cu privire la comunicarea desemnării delegaților partidelor politice în birourile electorale de circumscripție ale județelor și al municipiului București, biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate și oficiile electorale de sector al municipiului București care prevedea:

- desemnarea delegaților partidelor politice în birourile electorale de circumscripție și al municipiului București să fie comunicată și instituțiilor prefectului din județele respective sau din municipiul București, după caz;
- desemnarea delegaților partidelor politice în biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate să fie comunicată și Ministerului Afacerilor Externe;
- desemnarea delegaților partidelor politice în oficiile electorale să fie comunicată și secretarilor sectoarelor municipiului București.

Instituțiile erau obligate să transmită de îndată, comunicările privind desemnarea delegaților partidelor politice către birourile electorale competente.

Hotărârea nr. 3 din 10.07.2012 se referea la dimensiunea buletinului de vot care urma să fie utilizat la referendumul pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012. Această dimensiune a fost de A5. Pe buletinul de vot erau înscrise întrebarea: „Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu?” și modalitatea de răspuns - DA sau NU. (Anexa nr.5)

Hotărârea nr. 4 din 11.07.2012 se referea la procedura de acreditare la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012. Potrivit acesteia, acreditarea observatorilor interni și străini și a reprezentanților mijloacelor de comunicare în masă interne și străine s-a efectuat de către Biroul Electoral Central.

Hotărârea nr. 5 din 11.07.2012 oferă lămuriri cu privire la exercitarea dreptului de vot de către persoanele care sunt în executarea unei pedepse privative de libertate, dar care nu și-au pierdut drepturile electorale, respectiv de către persoanele aflate în arest preventiv, la

referendumul național din 29 iulie 2012. Astfel, directorii penitenciarelor și ai locurilor de deținere trebuia să aducă la cunoștința persoanelor care sunt în executarea unei pedepse privative de libertate, dar care nu și-au pierdut drepturile electorale, respectiv persoanelor aflate în arest preventiv faptul că pot vota prin intermediul urnei speciale la referendumul național din 29 iulie 2012, cu suficient timp înainte de ziua votării. Cererile de votare prin intermediul urnei speciale s-au făcut în scris de către persoanele aflate în executarea unei pedepse privative de libertate și care nu au fost lipsite de drepturile electorale sau de persoanele aflate în arest preventiv. Aceste cereri au fost depuse la directorii penitenciarelor sau ai locurilor de deținere, cel mai târziu cu două zile înainte de ziua votării. Directorii penitenciarelor sau ai locurilor de deținere au depus cererile întocmite la biroul electoral al secției de votare în a cărei rază teritorială se afla penitenciarul sau locul de deținere respectiv, cel mai târziu în ziua votării.

În ziua votării, directorii au permis accesul echipei biroului electoral al secției de votare care s-a deplasat cu urna specială și cu materialul necesar votării, ștampila cu mențiunea „VOTAT”, buletinele de vot și timbrele autocolante necesare pentru a se efectua votarea, în spațiul anume amenajat pentru votare care trebuia să beneficieze de minime dotări pentru a fi asigurat secretul votului.

Persoana aflată în executarea unei pedepse privative de libertate care nu a fost lipsită de drepturile electorale sau cea aflată în arest preventiv a putut vota numai pe baza unui act de identitate, care a fost eliberat temporar de către directorul penitenciarului din dosarul individual.

Hotărârea nr. 6 din 13.07.2012 se referă la unele măsuri luate de către Biroul Electoral Central pentru buna organizare și funcționare a birourilor electorale la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012.

Astfel, B.E.C.-ul a hotărât că birourile electorale ale secțiilor de votare din țară pot să funcționeze cu minimum 4 membri, inclusiv președintele, iar dacă sunt situații în care birourile electorale ale secțiilor de votare din țară nu au numărul minim de membri, acestea să fie completate de către președintele tribunalului cu persoane din listele întocmite conform art. 26 alin. (3) și alin. (5) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, Biroul Electoral Central a hotărât ca birourile electorale ale secțiilor de votare din străinătate să fie constituite dintr-un președinte, desemnat de către șeful misiunii diplomatice, și cel mult 6 delegați ai partidelor politice reprezentate în Parlament. În situația în care birourile electorale ale secțiilor de votare din străinătate nu aveau minimum 3 membri, inclusiv președintele, acestea urmau a fi completate de către președintele Biroului electoral

pentru secțiile de votare din străinătate cu persoane cu bună reputație și fără apartenență politică dintr-o listă întocmită de Ministerul Afacerilor Externe. Desemnarea delegaților partidelor politice reprezentate în Parlament trebuia să fie comunicată la biroul electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării, în termenul prevăzut la art. 27 alin. (1³) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare. De asemenea, comunicările pentru birourile electorale din secțiile de votare din țară au putut fi depuse și la secretarul unității administrativ-teritoriale pe raza căreia se afla secția de votare, fiind considerate valabile dacă erau depuse în termenul prevăzute de lege. Secretarul unității administrativ-teritoriale le-a înregistrat într-un registru special și le-a predat de urgență, sub semnătură, președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru care au fost întocmite, în vederea completării birourilor electorale ale secțiilor de votare.

În birourile și oficiile electorale, partidele politice reprezentate în Parlament au putut desemna câte un singur delegat.

Cu două zile înainte de data referendumului, birourile electorale ale secțiilor de votare au primit, pe bază de proces-verbal, de la birourile electorale județene sau de la oficiile electorale ale sectoarelor municipiului București, buletinele de vot, ștampilele și celelalte materiale necesare desfășurării votării. După primire, materialele au fost sigilate de către președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare și au fost păstrate, până la transportul lor la localurile secțiilor de votare, sub pază, într-un singur spațiu pus la dispoziție de primarul unității administrativ-teritoriale.

Hotărârea nr. 7 din 13.07.2012 se referă la unele măsuri luate pentru buna desfășurare a procedurii de votare și consemnare a rezultatelor votării la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012. Astfel, Biroul Electoral Central a decis ca scrutinul să aibă loc între orele 8,00 – 20,00, dar ulterior s-a stabilit ca acesta să se desfășoare între orele 7,00 – 23,00. De asemenea, prin Hotărârea B.E.C. nr. 23 din 25.07.2012 s-a decis ca la ora 23,00 președintele biroului electoral al secției de votare să dispună închiderea secției de votare, iar alegătorilor care la acea oră se aflau în sala unde se vota să li se permită să își exercite dreptul de vot.

De asemenea, s-a stabilit unde puteau vota alegătorii care în ziua scrutinului se aflau în altă localitate decât cea de domiciliu, precum și cei care se aflau în străinătate, dar și membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare și persoanele însărcinate cu menținerea ordinii.

Astfel, au fost stabilite următoarele:

- alegătorii care în ziua votării se aflau în țară, în localitatea unde își aveau domiciliul, votau la secția de votare unde erau arondați și unde erau înscriși în copiile de pe listele electorale permanente;

- alegătorii care în ziua votării se aflau în țară, dar în altă localitate decât cea de domiciliu, votau la orice secție de votare, fiind înscriși în listele electorale suplimentare;

- alegătorii care se aflau în străinătate în ziua votării, puteau vota la orice secție de votare, fiind înscriși în listele electorale suplimentare;

- membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare, precum și persoanele însărcinate cu menținerea ordinii aveau dreptul de a vota la secția de votare unde își desfășurau activitatea, fiind înscriși în listele electorale suplimentare în cazul în care nu figurau în copiile de pe listele electorale permanente.

Alegătorii omiși din copiile de pe listele electorale permanente, dar care făceau dovada cu actul de identitate că domiciliau în raza teritorială a secției de votare respective erau înscriși în listele electorale suplimentare.

De asemenea, în hotărâre au mai fost stabilite următoarele aspecte:

- *procedura cu urna specială;*
- *categoriile de persoane care puteau vota prin intermediul urnei speciale;*
- *actele în bază cărora cetățenii cu drept de vot puteau să-și exercite dreptul de a vota.*

În țară, alegătorii au votat numai în baza cărții de identitate, a cărții de identitate provizorie sau a buletinului de identitate. (NU și în baza pașaportului). Cetățenii români cu domiciliul în străinătate au putut vota în țară în baza pașaportului simplu, cu mențiunea privind stabilirea domiciliului în străinătate, iar în străinătate, alegătorii și-au exercitat dreptul de vot în baza pașaportului simplu, a pașaportului de serviciu, a pașaportului diplomatic sau a cărții de identitate. Elevii din școlile militare au votat în baza carnetului de serviciu militar;

- *aspecte legate de certificarea prezenței la vot prin aplicarea timbrului autocolant cu mențiunea „VOTAT” pe cartea de identitate sau a ștampilei cu mențiunea „VOTAT” pe cartea de identitate provizorie, buletinul de identitate, pașaportul simplu, pașaportul de serviciu, pașaportul diplomatic sau carnetul de serviciu militar;*

- *în ce condiții un alegător putea fi însoțit de către o altă persoană în cabina de vot pentru a o ajuta să-și exercite dreptul de vot și ce trebuia să facă președintele biroului electoral al secției de votare în cazul în care hotăra prelungirea duratei de vot;*

- *informații referitoare la modalitatea de întocmire a procesului- verbal.*

Hotărârea nr. 8 din 13.07.2012 se referea la unele măsuri pentru asigurarea ordinii publice și a bunei desfășurări a campaniei la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012. Prin această hotărâre s-au evidențiat următoarele aspecte: obligațiile pe care le aveau primarii în vederea asigurării locurilor speciale pentru afișajul electoral; persoanele obligate să îndepărteze materialele de propagandă electorală de orice tip din și de pe clădirea sediului secției de votare la solicitarea președintelui biroului electoral al secției de votare, fiind precizat și timpul în care trebuia realizată activitatea respectivă din momentul comunicării; responsabilii cu asigurarea integrității panourilor electorale și a afișelor electorale; condițiile în care se transportau dosarele cu procesele verbale și celelalte documente prevăzute de lege; faptul că era interzis accesul în cabina de vot cu orice tip de aparate de înregistrare sau preluare de imagini, precum și comercializarea sau consumul de băuturi alcoolice pe o distanță de 500 de metri în jurul secției de votare.

Hotărârea nr.10 din 16.07.2012 se referă la posibilitatea realizării de copii de pe listele electorale suplimentare de către delegații partidelor politice în birourile electorale ale secțiilor de votare, prin orice mijloace, pe cheltuiala lor. În acest sens, delegații partidelor politice în birourile electorale ale secțiilor de votare trebuiau să depună o cerere la președintele biroului electoral al secției de votare.

Hotărârea nr. 11 din 16.07.2012 referitoare la utilizarea urnei speciale la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012 a adus lămuriri asupra mai multor aspecte și anume:

- categoriile de persoane care puteau vota prin intermediul urnei speciale și procedura ce trebuia urmată. În acest sens, s-a stabilit că persoanele netransportabile din cauză de boală sau de invaliditate care nu se află în instituții sanitare sau de ocrotire socială trebuiau să întocmească o cerere potrivit modelului prevăzut în hotărâre care să fie depusă la biroul electoral al celei mai apropiate secții de votare de către orice persoană, chiar și în ziua votării;
- persoanele netransportabile din cauză de boală sau de invaliditate care se aflau în instituțiile sanitare sau de ocrotire socială puteau fi cuprinse într-un tabel centralizator stabilit în Hotărârea BEC nr. 11, care trebuia depus de către organele de conducere ale instituțiilor sanitare sau de ocrotiri sociale la biroul electoral al celei mai apropiate secții de votare în data de 28 iulie, între orele 18.00 -20.00, sau în ziua votării, între orele 06,00 -07,00;
- în preziua votării, după ora 20,00 președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare trebuiau să informeze biroul electoral județean sau oficiul electoral, după caz, asupra numărului de persoane netransportabile la care urma a doua zi să se ducă cu urna mobilă,

pentru a putea fi luate măsurile necesare astfel încât numărul buletinelor de vot să fie suficient. În preziua votării, între orele 18.00-20.00, și în ziua votării, președintele biroului electoral al secției de votare a verificat dacă persoanele ale căror date de identificare trecute în tabelele centralizatoare sau în cererile de votare prin intermediul urnei speciale erau sau nu înscrise în copiile de pe listele electorale permanente deoarece trebuiau realizate o serie de operațiuni de către președintele biroului electoral al secției de votare stabilite prin Hotărârea BEC nr. 11 la art. 5.

Hotărârea nr. 12 din 18.07.2012 referitoare la unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a referendumului național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012 stabilea că președintele și delegații partidelor politice trebuiau să fie prezenți în preziua votării, începând cu ora 18,00, la sediul secției de votare, consemnând completarea biroului electoral al secției de votare într-un proces-verbal care se întocmea într-un număr de exemplare egal cu cel al membrilor biroului electoral al secției de votare. Procesul-verbal reprezenta actul de investire în funcția de membru al biroului electoral al secției de votare.

În situația în care, în preziua sau în ziua votării, președintele biroului electoral al secției de votare constata că numărul membrilor biroului electoral al secției de votare era mai mic de 4, inclusiv președintele, acesta trebuia să notifice de îndată biroului electoral de circumscripție al județului sau oficiului electoral, după caz. Biroul electoral de circumscripție al județului sau oficiul electoral informa președintele tribunalului pentru a lua măsurile necesare.

Consemnarea completării birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate se făcea de către biroul electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării prin procesele-verbale prevăzute în hotărâre. Solicitățile de înlocuire a delegaților partidelor politice în birourile electorale ale secțiilor de votare se depuneau la biroul electoral de circumscripție al județului, la oficiul electoral al sectorului municipiului București sau la biroul electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării, după caz.

Hotărârea nr. 13 din 18.07.2012 se referea la afișarea în localurile secțiilor de votare, la intrare, a unei foi de hârtie A4 cu textul ” *Accesul în cabina de vot cu orice tip de aparate de înregistrare sau preluare imagini este interzis.* ”

Prin *Hotărârea nr. 23 din 25.07.2012* B.E.C.-ul a aprobat organizarea și implementarea unui sistem care a asigurat în ziua referendumului informarea opiniei publice și a mass -mediei cu privire la prezența populației la vot pe teritoriul național, conform următorului orar de monitorizare și informare:

Ora de referință	10 ⁰⁰	14 ⁰⁰	17 ⁰⁰	20 ⁰⁰	23 ⁰⁰
Ora până la care secțiile de votare cuprinse în eșantion vor transmite informații la birourile electorale de circumscripție	11 ⁰⁰	15 ⁰⁰	18 ⁰⁰	21 ⁰⁰	24 ⁰⁰
Ora la care informațiile vor fi disponibile și date publicității	11 ³⁰	15 ³⁰	18 ³⁰	21 ³⁰	0 ³⁰

Prin *Hotărârea nr. 14 din 18.07. 2012* au fost stabilite operațiunile tehnice care trebuiau să fie realizate pentru centralizarea rezultatelor referendumului național pentru demiterea Președintelui din 29 iulie 2012.

Prin *Hotărârea nr. 18 din 23.07.2012*, Biroul Electoral Central a hotărât ca tabelele centralizatoare ale cererilor de votare prin intermediul urnei speciale întocmite de organele de conducere ale instituțiilor sanitare care cuprind mai mult de 300 de cetățeni cu drept de vot să poată fi defalcate și depuse la mai multe birouri electorale ale unor secții de votare din proximitatea instituțiilor sanitare, secții stabilite, prin hotărâre, de birourile electorale de circumscripție județene, respectiv de oficiile electorale ale sectoarelor Municipiului București.

Prin *Hotărârea nr. 29 din 26.07.2012*, Biroul Electoral Central a hotărât ca directorii penitenciarelor care cuprind mai mult de 400 de persoane cu drept de vot să poată defalca și depune cererile de votare prin intermediul urnei speciale la mai multe secții de votare din proximitatea penitenciarelor, stabilite prin hotărâre a biroului electoral de circumscripție al județului sau a oficiului electoral, după caz.

În *Hotărârea nr. 35 din 28.07.2012* au fost stabilite clar categoriile de persoane care își puteau exercita dreptul de vot prin intermediul urnei speciale și anume: numai persoanele netransportabile din cauză de boală sau de invaliditate, persoanele care executau o pedeapsă privativă de libertate, dar nu și-au pierdut drepturile electorale, precum și persoanele cu drept de vot aflate în arest preventiv.

De asemenea, **Biroul Electoral Central a soluționat contestațiile care îi erau adresate.**

Unele dintre contestații au fost admise, cum ar fi: contestația Partidului Democrat Liberal – Organizația Municipală Blaj împotriva Hotărârii nr. 5/25.07.2012, adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Județeană nr. 1 Alba (vezi Hotărârea BEC nr. 33 din 27.07.2012) și contestația Partidului Democrat Liberal – Organizația Județeană Vrancea

împotriva Hotărârii nr. 2/23.07.2012 adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Județeană nr. 41 Vrancea.

Alte contestații au fost respinse, ca fiind neîntemeiate, prin următoarele hotărâri:

- Hotărârea nr. 20 privind respingerea ca neîntemeiată a contestației formulate de PDL Filiala Dolj împotriva Hotărârii nr. 1 din 21.07.2012 adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Județeană nr. 17 Dolj;

- Hotărârea nr. 22 privind respingerea ca neîntemeiată a capătului de cerere privind suspendarea site-ului de internet www.basescupresedinte.ro, din contestația formulată de P.N.L. împotriva modului de desfășurare a campaniei pentru referendum a domnului Traian Băsescu;

- Hotărârea nr. 27 privind respingerea ca nefondată a contestației formulate de Partidul Conservator împotriva Hotărârii nr. 1 din 24.07.2012 adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Județeană nr. 29 Neamț;

- Hotărârea nr. 31 privind respingerea ca neîntemeiată a contestației formulate de Partidul Democrat Liberal – Filiala Sibiu împotriva Hotărârii nr. 2 din 25.07.2012, adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție nr. 34 –Județul Sibiu;

- Hotărârea nr. 36 din 28.07.2012 privind respingerea ca neîntemeiată a contestației formulate de Partidul Democrat Liberal – Filiala Argeș împotriva Hotărârii nr. 5 din 26.07.2012, adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Argeș nr. 3;

- Hotărârea nr. 37 privind respingerea ca neîntemeiată a contestației formulate de Partidul Democrat Liberal – Organizația Județeană Botoșani împotriva Hotărârii nr. 5 din 25.07.2012, adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Județeană nr.7 Botoșani;

- Hotărârea nr. 47 privind respingerea ca neîntemeiată a contestației formulate de PDL Filiala Sibiu împotriva Hotărârii nr. 3 din 28.07.2012 adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Județeană nr. 34 Sibiu;

- Hotărârea nr. 48 privind respingerea ca neîntemeiată a contestației formulate de Organizația Județeană Gorj a PDL împotriva Hotărârii nr. 1 din 29.07.2012 adoptată de Biroul Electoral de Circumscripție Județeană nr. 20 Gorj.

De asemenea, **Biroul Electoral Central a emis 12 comunicate și 3 circulare.**

Cele trei circulare au fost:

a) *Circulara nr. 118 din 23.07.2012*, care se referea la operațiunile ce urmau a fi efectuate de către birourile electorale ale secțiilor de votare în perioada 27-30 iulie 2012.

b) *Circulara nr. 230 din 28.07.2012* referitoare la aplicarea prevederilor art. 3 alin. (3) din Hotărârea Biroului Electoral Central nr. 11 din 16 iulie 2012 și ale art. 5 din Hotărârea Biroului Electoral Central nr. 12 din 18 iulie 2012. Art.3 alin. (3) din Hotărârea Biroului Electoral Central nr. 11 din 16 iulie 2012 prevedea că ”birourile electorale județene și oficiile electorale vor lua măsuri în vederea redistribuirii de buletine de vot către birourile electorale ale secțiilor de votare care nu dispun de suficiente buletine de vot, pentru a asigura exercitarea dreptului de vot de către alegătorii prezenți la secția de votare care au solicitat urna specială.” Art. 5 din Hotărârea Biroului Electoral Central nr. 12 din 18 iulie 2012 prevedea următoarele: „Birourile electorale de circumscripție ale județelor și oficiilor electorale ale sectoarelor vor lua măsurile necesare pentru a asigura suficiente buletine de vot la secțiile de votare unde se estimează sau există un aflux mare de alegători.” (...) Acest lucru se va face „prin redistribuirea de buletine de vot de la secțiile de votare unde se estimează sau există un aflux mic de alegători.” Predarea primirea buletinelor de vot se realizează între președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare pe bază de proces-verbal la solicitarea biroului electoral de circumscripție al județului sau a oficiului electoral. Operațiunea trebuie menționată în procesul-verbal privind rezultatele referendumului la punctul 12.

Circulara stipula, de asemenea, că măsurile de aplicare a prevederilor menționate mai sus se luau de urgență de către birourile electorale de circumscripție ale județelor și oficiilor electorale ale sectoarelor municipiului București, acestea fiind comunicate telefonic, de îndată, birourilor electorale ale secțiilor de votare, cu întocmirea unei note telefonice cuprinzând descrierea convorbirii telefonice și a orei acesteia, precum și numele persoanelor între care s-a desfășurat convorbirea telefonică.

c) *Circulara nr. 229 din 28.07.2012*, referitoare la aplicarea prevederilor art. 33 alin. (3) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare. Acest articol stabilea că, în afară de membrii biroului electoral al secției de votare și de delegații acreditați de către Biroul Electoral Central, nicio altă persoană nu putea staționa în locurile publice din zona de votare sau în localul de vot peste timpul necesare pentru efectuarea operațiunilor de votare.

Sintagma ”*nicio altă persoană*” se referea și la reprezentanții autorităților administrației publice locale, cu excepția forțelor de ordine puse la dispoziția președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Prin ”*zonă de votare*” se înțelege perimetrul de 500 de metri din afara localului de vot, prevăzut de art. 33 alin. (2) din Legea nr.3/2000 cu modificările și completările ulterioare.

Biroul Electoral Central, în cazul în care constata o fraudă electorală la o secție de votare sau într-o circumscripție electorală, putea dispune anularea rezultatelor referendumului în cadrul circumscripției electorale respective.

Pentru prima dată în istoria consultărilor electorale de după anul 1989, **prin Hotărârea nr. 49 din 04.08.2012, Biroul Electoral Central, precum și celelalte birouri și oficii electorale constituite pentru referendumul național pentru demiterea Președintelui României și-au suspendat activitatea până la data pronunțării hotărârii Curții Constituționale cu privire la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României și pentru confirmarea rezultatelor referendumului.** Chiar dacă rezultatele referendumului au fost centralizate la nivel național și au fost înaintate Curții Constituționale de către Biroul Electoral Central, iar celelalte birouri și oficii electorale și-au încheiat activitatea specifică, acestea nu își pot înceta activitatea decât după publicarea rezultatului referendumului național pentru demiterea Președintelui României în Monitorul Oficial.

Prin hotărârea sus menționată s-a stabilit ca documentele și materialele deținute de către acestea să fie sigilate și, după încetarea activității birourilor, să fie date către arhivare.

În hotărâre s-a precizat că în situații excepționale, activitatea birourilor și oficiilor electorale se va relua în termen de 24 de ore de la solicitarea Biroului Electoral Central.

V. CAMPANIA PENTRU REFERENDUM

În conformitate cu prevederile art. 30 alin. (1) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare și cele ale art. 4 din Hotărârea Parlamentului României nr. 34/2012 privind stabilirea obiectului și a datei referendumului național prin care s-a stabilit ziua de 29 iulie 2012 ca dată pentru desfășurarea referendumului național pentru demiterea Președintelui României, *campania pentru referendum a început la data de 6 iulie 2012 și s-a încheiat la data de 28 iulie 2012, ora 7.00.*

V.1. Finanțarea campaniei pentru referendum

Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevede că Autoritatea

Electorală Permanentă este autoritatea publică abilitată să controleze respectarea prevederilor legale privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.

În vederea exercitării atribuțiilor care rezultă din actul normativ sus menționat, **Departamentul de control al finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale** din cadrul Autorității Electorale Permanente a desfășurat următoarele activități:

- înregistrarea mandatarilor financiari și a donațiilor primite în timpul campaniei de către actorii referendari;
- înregistrarea declarațiilor și a rapoartelor detaliate ale veniturilor și cheltuielilor electorale întocmite de către mandatarii financiari, conform art. 38 alin. (1) din Legea nr. 334/2006, republicată, cu completările ulterioare;
- verificarea rapoartelor detaliate ale veniturilor și cheltuielilor electorale și a documentelor justificative aferente.

La referendumul național din data de 29 iulie 2012 au participat 6 partide politice, respectiv Partidul Social Democrat; Partidul Democrat Liberal; Partidul Național Liberal;; Uniunea Națională pentru Progresul României; Uniunea Democrată Maghiară din România; Partidul Conservator și domnul Traian Băsescu, în calitate de președinte suspendat.

În perioada 01–14.08.2012, reprezentanții Autorității Electorale Permanente au efectuat, la sediile partidelor și la sediul Autorității Electorale Permanente, verificarea rapoartelor detaliate ale veniturilor și cheltuielilor electorale, precum și a documentelor justificative aferente.

Situația veniturilor și cheltuielilor totale declarate de către actorii referendari cu ocazia referendumului național din 29 iulie 2012 este următoarea:

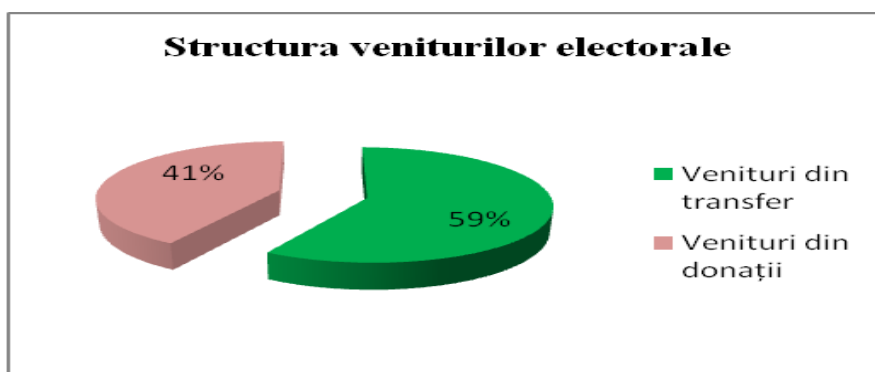
Nr. crt.	Participant	Venituri totale	Cheltuieli totale	Rezultat financiar	Cheltuieli restante
1	PARTIDUL SOCIAL DEMOCRAT	1.031.534,58	1.825.729,97	-794.195,39	829.069,87
2	PARTIDUL DEMOCRAT LIBERAL	265.870,00	2.582.023,00	-2.316.153,00	2.316.452,00
3	PARTIDUL NAȚIONAL LIBERAL	230.233,01	2.116.579,32	-1.886.346,31	1.899.596,11
4	TRAIAN BĂSESCU	336.830,00	336.705,00	125,00	-
	TOTAL	1.864.467,59	6.861.037,29	4.996.569,70	5.045.117,98

Uniunea Națională pentru Progresul României, Uniunea Democrată Maghiară din România și Partidul Conservator nu au înregistrat venituri și cheltuieli electorale la referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012.

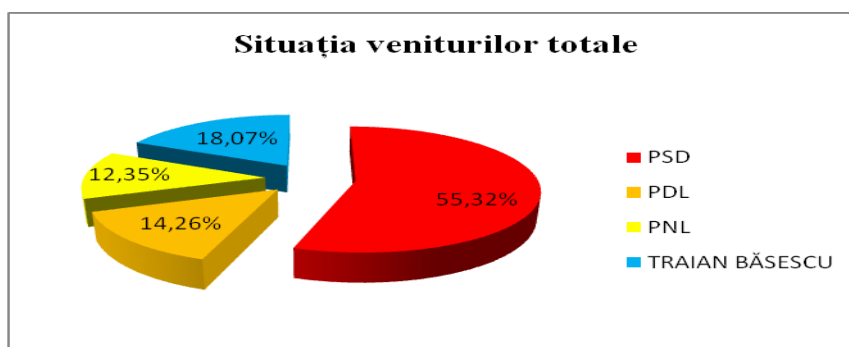
Situația veniturilor pe surse de finanțare, declarate cu ocazia referendumului național din 29 iulie 2012, este următoarea:

Nr. crt.	Participant/ Venituri	PSD	PDL	PNL	Traian Băsescu	TOTAL
1	Venituri din transfer	910.954,68	22.870,00	157.533,01	-	1.091.357,69
2	Venituri din donații	120.579,90	243.000,00	72.700,00	336.830,00	773.109,90
	TOTAL	1.031.534,58	265.870,00	230.233,01	336.830,00	1.864.467,59

Grafic, veniturile menționate mai sus se prezintă astfel:

Majoritatea veniturilor declarate de către competitorii electorali provin din venituri încasate înainte de începerea campaniei electorale (59%), restul fiind donații primite în timpul campaniei electorale (41%).

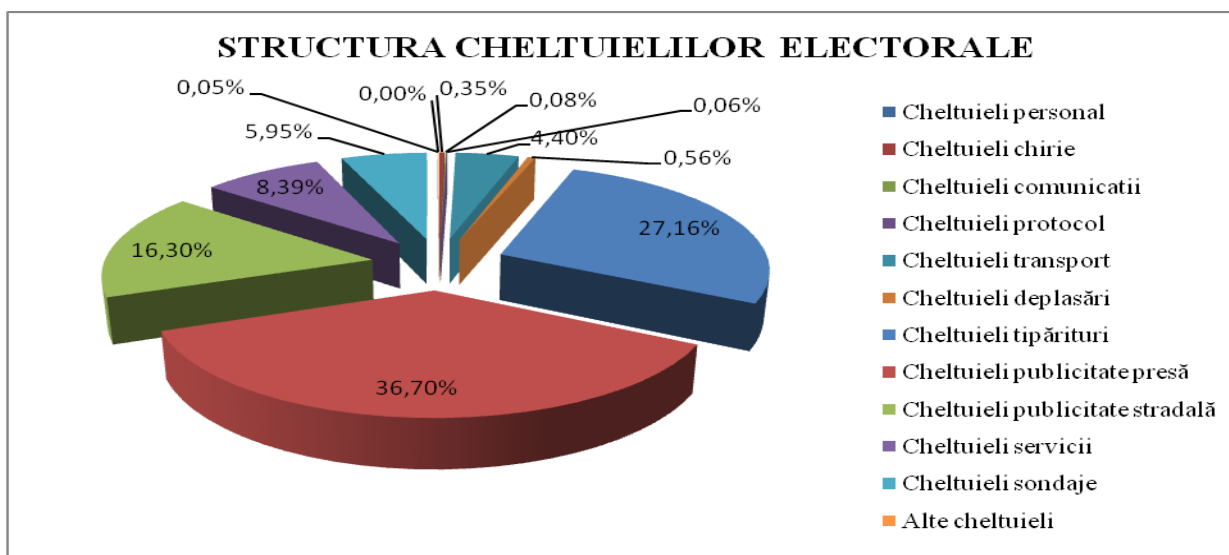

Din graficul de mai sus se observă că Partidul Social Democrat a înregistrat cu ocazia referendumului național, cea mai mare valoare a veniturilor, respectiv 1.031.534,58 lei (55,32%), iar Partidul Național Liberal a înregistrat valoarea cea mai mică, respectiv 230.233,01 lei (12,35%).

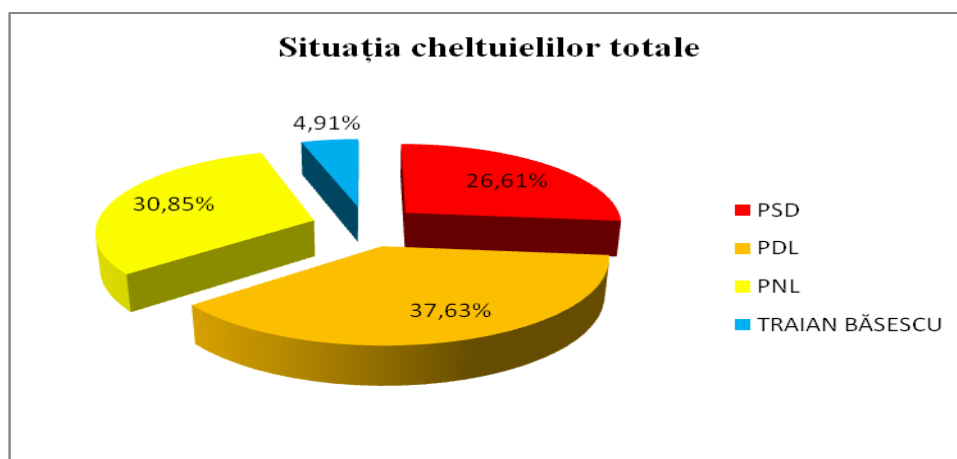
Situația cheltuielilor pe destinații, declarate cu ocazia referendumului național din 29 iulie 2012, se prezintă astfel:

Nr. crt.	Participant/ Cheltuieli	PSD	PDL	PNL	Traian Băsescu	TOTAL
1	Cheltuieli personal	-	-	-	-	-
2	Cheltuieli chirie	24.098,68	-	-	-	24.098,68
3	Cheltuieli comunicații	2.925,00	-	2.346,81	-	5.271,81
4	Cheltuieli protocol	820,97	-	3.143,95	-	3.964,92
5	Cheltuieli transport	129.549,47	47.550,00	124.544,66	-	301.644,13
6	Cheltuieli deplasări	8.690,00	-	29.562,79	-	38.252,79
7	Cheltuieli tipărituri și alte materiale promoționale	967.493,36	6.448,00	845.824,73	44.000,00	1.863.766,09
8	Cheltuieli publicitate presă, radio, TV	17.664,80	2.266.648,00	207.617,48	25.783,00	2.517.713,28
9	Cheltuieli publicitate stradală	118.323,31	106.064,00	885.921,48	7.959,00	1.118.267,79
10	Cheltuieli servicii	554.551,15	5.729,00	15.683,02	-	575.963,17
11	Cheltuieli sondaje	-	149.584,00	-	258.895,00	408.479,00
12	Alte cheltuieli	1.613,23	-	1.934,40	68,00	3.615,63
	TOTAL	1.825.729,97	2.582.023,00	2.116.579,32	336.705,00	6.861.037,29

Grafic, cheltuielile menționate mai sus se prezintă astfel:

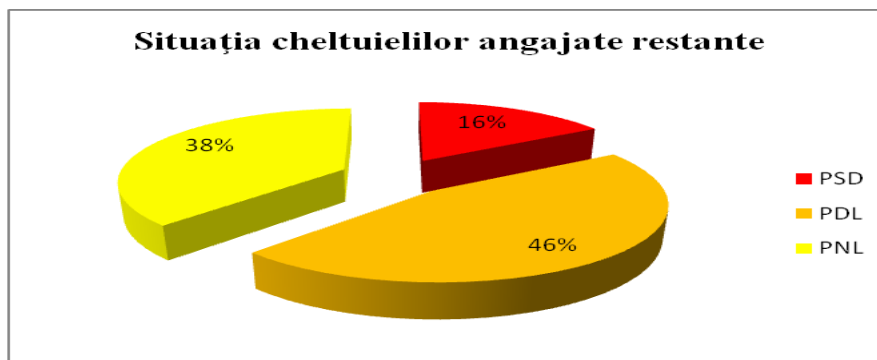
Cheltuielile cu publicitatea în presă dețin ponderea cea mai mare (36,70%) din totalul cheltuielilor efectuate cu ocazia referendumului național din 29 iulie 2012, urmate de cheltuielile cu tipăriturile și alte materiale promoționale (27,16%) și cheltuielile cu publicitatea stradală (16,30%).

Din graficul de mai sus se observă că Partidul Democrat Liberal a înregistrat cu ocazia referendumului național cea mai mare valoare a cheltuielilor electorale, respectiv 2.582.023,00 lei (37,63%), iar domnul Traian Băsescu a înregistrat valoarea cea mai mică, respectiv 336.705 lei (4,91%).

În ceea ce privește **cheltuielile angajate restante** s-a constatat că trei partide politice au înregistrat facturi a căror plată nu a fost efectuată până la data depunerii rapoartelor detaliate ale veniturilor și cheltuielilor electorale la Autoritatea Electorală Permanentă, valoarea cea mai mare a acestor cheltuieli fiind înregistrată de către Partidul Democrat Liberal, respectiv 2.316.452 lei (46%).

Situația cheltuielilor angajate restante înregistrate cu ocazia referendumului național din 29 iulie 2012 este reflectată în graficul următor:

Din verificarea documentelor prezentate s-a constatat faptul că *toți actorii referendari au respectat prevederile Legii nr. 334/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu ocazia referendumului național din 29 iulie 2012 și s-a propus emiterea hotărârii asupra corectitudinii evidențelor contabile electorale și asupra legalității plăților efectuate, conform art. 39 alin. (3) din legea sus menționată.*

Autoritatea Electorală Permanentă a publicat situația rapoartelor detaliate ale veniturilor și cheltuielilor electorale întocmite de către participanții la referendumul național din data 29 iulie 2012, în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 590 din 17.08.2012, conform art. 38 alin. (3) din lege.

Cu ocazia referendumului național din 29 iulie 2012 nu s-au înregistrat sesizări sau petiții privind încălcarea prevederilor Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată, cu completările ulterioare.

V.2. Mass-media și societatea civilă

Pe lângă prevederile cu caracter general ale art. 30 din Legea nr. 3/2001 cu modificările și completările ulterioare, reflectarea în mass-media a campaniei pentru referendum a fost reglementată și prin **Decizia Consiliului Național al Audiovizualului nr. 586 din 10 iulie 2012 pentru reflectarea pe posturile de radio și de televiziune a referendumului privind demiterea Președintelui României.** Aceasta prevede că partidele politice și cetățenii au dreptul să-și exprime opiniile în mod liber și fără nicio discriminare, prin mitinguri, prin adunări publice și prin mijloacele de informare în masă. Reflectarea evenimentelor legate de referendum trebuie să respecte prevederile legale privind informarea

corectă, imparțialitatea și pluralismul de opinii, dreptul la propria imagine și protejarea demnității umane.

Campania pentru referendum prin intermediul radiodifuzorilor publici și privați a fost gratuită. Conform dispozițiilor art. 7 din Decizia nr. 586/2012 a C.N.A., pe perioada campaniei nu puteau fi difuzate spoturi sau clipuri care prezentau, în sens negativ sau pozitiv, un partid, un om politic ori un mesaj politic.

Totodată, fost înființată o **comisie parlamentară specială de alocare și monitorizare a timpilor de antenă**. Comisia a aprobat patru emisiuni electorale pentru postul TVR 1 și zece emisiuni electorale pentru postul TVR Info. Și ceilalți radiodifuzori și-au înscris în grila de programe emisiuni de dezbatere sau prezentarea de spoturi.

Au existat și o serie de încălcări ale prevederilor legale. Astfel, C.N.A., prin **Decizia nr. 602/2012**, a constatat că difuzarea unui spot dedicat referendumului s-a făcut cu încălcarea dispozițiilor legale, fiind de natură să dezinformeze susținătorii președintelui suspendat al României și a dispus intrarea de îndată în legalitate în privința difuzării lui. Pentru nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la reflectarea campaniei în audiovizual, *C.N.A. a aplicat sancțiuni sub formă de amenzi și somații publice* și altor posturi de radio și de televiziune. (Anexa nr. 4)

Referendumul a fost reflectat și în presa internațională, majoritatea articolelor având un caracter informativ.

Și organizațiile societății civile și-au făcut simțită prezența în campania pentru referendum. Mai multe organizații ale societății civile, respectiv Activewatch – Agenția de Monitorizare a Presei (AMP), Centrul de Resurse pentru Participare Publică (CeRe), Centrul pentru Jurnalism Independent, CENTRAS, Centrul Român de Politici Europene, Expert Forum, Freedom House, Grupul de Dezvoltare Locală, Grupul de Dialog Social, ProDoMo, Reaching Out, Societatea Timișoara, Asociația Ziariștilor Independenți din România (AZIR) au făcut un apel către președintele interimar și premierul României prin care solicitau respectarea întocmai a deciziilor Curții Constituționale referitoare la Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului și Legea privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Pe lângă observatorii pe care i-a acreditat pentru monitorizarea desfășurării referendumului, Asociația Pro Democrația a pus la dispoziția celor interesați *serviciul gratuit TelVerde* și platforma on-line www.alegericurate.ro, realizată împreună cu alte patru ONG-uri, reunite în **Coaliția 2012 pentru alegeri corecte**, pentru a raporta nereguli și fraude în perioada campaniei și în ziua votului. Serviciul TelVerde a funcționat în data de 29 iulie în

intervalul orar 7-23 și putea fi accesat la nivel național din rețelele Romtelecom, Orange, Vodafone și Cosmote.

V.3 Campaniile de informare a alegătorilor

Potrivit Constituției României, orice persoană are dreptul de a avea acces neîngrădit la orice informație de interes public, iar mijloacele de informare în masă, publice și private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.

În afară de mass-media, informarea alegătorilor s-a realizat și de către Ministerul Administrației și Internelor, Autoritatea Electorală Permanentă, instituțiile prefectului, precum și de către organizațiile non-guvernamentale.

În conformitate cu prevederile art. 13 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 682/2012, **Autoritatea Electorală Permanentă a sprijinit instruirea participanților la procesul electoral și a derulat campanii de informare a cetățenilor care au inclus:**

- elaborarea *Ghidului președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare* (20.000 buc.) care cuprindea informații referitoare la:
 - data referendumului național pentru demiterea Președintelui României;
 - documentele în baza cărora își exercitau cetățenii dreptul de vot;
 - locul votării;
 - listele electorale utilizate în secțiile de votare;
 - organizarea și funcționarea birourilor electorale și oficiilor electorale;
 - procedura de vot cu urna specială, modelul cererii de votare prin intermediul urnei speciale pentru persoanele netransportabile și modelul tabelului centralizator întocmit de organele de conducere ale instituțiilor sanitare sau de ocrotire socială;
 - materialele pe care trebuiau să le primească președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare;
 - activitățile care trebuiau realizate în preziua referendumului național;
 - activitățile din ziua referendumului: pregătirile pentru începerea votării, desfășurarea votării, suspendarea votării, închiderea votării și acțiunile de după închiderea votării;
 - buletinele de vot valabil exprimate, precum și buletinele de vot nule;

- consemnarea rezultatului referendumului și transmiterea documentelor electorale.
- elaborarea unor **pliante** (15.000 buc) și a unor **postere** (30.000 buc.) pentru informarea cetățenilor.

Autoritatea Electorală Permanentă a realizat, în colaborare cu Televiziunea Română, trei clipuri cu informații despre tehnica votării, dintre care unul dedicat tinerilor alegători. Informațiile transmise prin intermediul clipurilor sus menționate au fost informații de interes public, având caracter strict tehnic, fără conotație politică.

Primul videoclip, cu o durată de 1 minut și 24 de secunde, a conținut informații referitoare la: data referendumului național, cetățenii care au dreptul de a vota și categoriile de persoane care nu au acest drept, întrebarea care este pe buletinul de vot, precum și cele două opțiuni, orele între care se desfășoară scrutinul și locul în care poate vota cetățeanul. Nu în ultimul rând, se menționează faptul că, în situația în care Autoritatea Electorală Permanentă constată existența unor persoane care și-au exercitat votul de mai multe ori, sesizează organele de urmărire penală.

Al doilea videoclip, cu o durată de 1 minut și 28 de secunde a cuprins: data referendumului, actele în baza cărora pot vota cetățenii din țară, respectiv cei din străinătate, procedura de vot la secția de votare, precum și procedura de vot cu urna specială.

Al treilea videoclip a conținut informații destinate tinerilor care votează pentru prima dată.

Ministerul Administrației și Internelor a derulat la nivel național în perioada 16-29 iulie 2012 o campanie care a avut ca scop informarea, prevenirea și conștientizarea cetățenilor români cu drept de vot asupra sancțiunilor aplicate în cazul nerespectării legislației în vigoare. Campania s-a numit „*Votează legal! Mita și votul ilegal înseamnă închisoare!*” și s-a adresat tuturor cetățenilor cu drept de vot și în special tinerilor care votau pentru prima oară.

Pentru promovarea mesajului campaniei, la nivelul MAI au fost realizate 70.000 de afișe tip A2, 350.000 de pliante tip A6, un spot video cu durata de 20 de secunde și trei spoturi audio. Mediatizarea mesajelor și a materialelor campaniei s-a realizat pe site-ul www.votlegal.mai.gov.ro, care includea și un flux de știri actualizat cu informații despre incidentele semnalate în cadrul campaniei și în ziua votării. Campania a fost preluată și de către canalele mass-media și de platformele on-line – Facebook, Twitter și YouTube.

Ministerul Afacerilor Externe a pus la dispoziția cetățenilor români din afara granițelor o linie telefonică gratuită (004)0800 800 407, prin intermediul căreia cei interesați puteau afla informații legate de referendumul național din 29 iulie 2012. Telefonul a fost pus la dispoziția tuturor persoanelor din afara țării care doreau să primească informații despre referendum, începând cu data de 27 iulie până pe 30 iulie, în regim de permanență. De asemenea, persoanele care doreau să obțină mai multe informații legate de referendumul național din 29 iulie 2012 puteau accesa secțiunea dedicată referendumului de pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe www.mae.ro/referendum2012 și site-urile misiunilor diplomatice.

Pentru asigurarea unei informări corespunzătoare a cetățenilor români aflați în străinătate care doreau să își exercite dreptul de vot, MAE a derulat o amplă acțiune de informare, atât la nivelul Centralei Ministerului, prin presă și on-line, cât și prin intermediul misiunilor diplomatice și al partenerilor instituționali pentru a asigura o diseminare cât mai largă a informației privind modul în care se putea vota, adresele secțiilor de votare, programul de vot și alte informații.

Ministerul Afacerilor Externe a făcut apel la cetățenii români cu drept de vot din afara granițelor țării să își verifice valabilitatea documentelor de identitate pe care le dețineau și

dacă acestea expirau până în data de 29 iulie, să facă demersurile necesare pe lângă misiunile diplomatice sau oficiile consulare românești pentru reactualizarea în timp util a acestora. Cetățenii români cu drept de vot din afara granițelor țării puteau vota în baza pașaportului simplu, pașaportului de serviciu, pașaportului diplomatic sau a cărții de identitate.

VI. DESFĂȘURAREA REFERENDUMULUI

VI.1 Acreditarea reprezentanților mass-media și a observatorilor

În vederea exercitării atribuțiilor prevăzute de art. 25 alin. (4) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, Biroul Electoral Central a adoptat **Hotărârea nr. 4/2012 privind procedura de acreditare la referendumul național pentru demiterea Președintelui României** din 29 iulie 2012 a observatorilor interni și străini și a reprezentanților mijloacelor de comunicare în masă interne și străine.

Acreditările s-au acordat în urma unei cereri depuse, în scris, la Biroul Electoral Central, cu cel puțin 48 de ore înaintea datei referendumului național

Au fost acreditați reprezentanții a 30 de organizații non-guvernamentale din România (Anexa nr.7), 313 reprezentanți ai mass-media interne (Anexa nr.8), reprezentanții a 22 de agenții de presă și publicații străine (Anexa nr. 9), precum și 11 observatori străini (Anexa nr.10).

De asemenea au fost acreditate de către Biroul Electoral Central următoarele institute de sondare a opiniei publice: Centrul pentru Studierea Opiniei și Pieței, Compania de Cercetare Sociologică și Branding „FORUM” SRL, Operations Research SRL, Biroul de Cercetări Sociale, SC DE TOATE PENTRU TOȚI SRL.

Documentele de acreditare a reprezentanților mijloacelor de comunicare în masă interne și străine, precum și a observatorilor interni și străini erau valabile la orice birou electoral constituit pentru referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012, în condițiile prevăzute în documentul de acreditare.

VI.2. Participarea la vot

Prezența la vot la referendumul național din data de 29 iulie 2012 a fost de **45,92 %**.

Biroul Electoral Central a monitorizat periodic prezența alegătorilor la vot în ziua de 29 iulie 2012.

Defalcăt, pe intervale orare, situația participării la vot se prezintă astfel:

Prezența la referendum la ora 10.00 a fost la nivel național de 9,05 %. În mediul urban s-a înregistrat o prezență de 9,01 %, în timp ce prezența în mediul rural a fost de 9,1 %.

Județele cu cea mai mare prezență la vot au fost: Vrancea - 15,28 %, Mehedinți - 14,41 %, Teleorman - 13,82 %, Brăila - 12,60 % și Olt - 12,28 %.

Județele cu cea mai redusă prezență la vot au fost: Harghita - 1,72 %, Covasna - 3,94 %, Satu Mare - 4,27 %, Bistrița-Năsăud - 5,18 % și Sălaj - 5,27 %.

Prezența la referendum la ora 14.00 a fost la nivel național de 21,37 %. În mediul urban s-a înregistrat o prezență de 20,84 %, în timp ce prezența în mediul rural a fost de 22,09 %.

Județele cu cea mai mare prezență la vot au fost: Mehedinți - 36,62 %, Vrancea - 34,33 %, Teleorman - 31,22 %, Olt - 29,09 % și Vâlcea - 27,52 %.

Județele cu cea mai redusă prezență la vot au fost: Harghita - 5,11 %, Covasna - 9,48 %, Satu Mare - 12,43 %, Bistrița-Năsăud - 14,06 % și Mureș - 15,23 %.

Prezența la referendum la ora 17.00 a fost la nivel național de 26,89%. În mediul urban s-a înregistrat o prezență de 25,45 %, în timp ce prezența în mediul rural a fost de 28,85 %.

Județele cu cea mai mare prezență la vot au fost: Mehedinți - 44,37 %, Olt - 39,37 %, Teleorman - 38,24 %, Vrancea - 37,98 % și Vâlcea - 35,44 %.

Județele cu cea mai redusă prezență la vot au fost: Harghita - 6,85 %, Covasna - 12,39 %, Satu Mare - 16,52 %, Mureș - 18,88 % și Bistrița-Năsăud - 19,17 %

Prezența la referendum la ora 20.00 a fost la nivel național de 37,67 %. În mediul urban s-a înregistrat o prezență de 34,33 %, în timp ce prezența în mediul rural a fost de 42,23 %.

Județele cu cea mai mare prezență la vot au fost: Mehedinți - 57,27 %, Olt - 55,53 %, Teleorman - 53,78 %, Vâlcea - 50,13 % și Vrancea - 48,33 %.

Județele cu cea mai redusă prezență la vot au fost: Harghita - 9,78 %, Covasna - 17,26 %, Satu Mare - 23,21 %, Mureș - 26,96 % și Bistrița-Năsăud - 28,12 %.

Prezența la referendum la ora 23.00, la închiderea urnelor, a fost la nivel național de 45,92 %. În mediul urban s-a înregistrat o prezență de 41,76 %, în timp ce prezența în mediul rural a fost de 51,61 %.

Județele cu cea mai mare prezență la vot au fost: Olt - 74,71 %, Mehedinți - 70,46 %, Teleorman - 70,16 %, Giurgiu - 60,67 % și Vâlcea - 60,44 %.

Județele cu cea mai redusă prezență la vot au fost: Harghita - 11,56 %, Covasna - 20,6 %, Satu Mare - 28,23 %, Mureș - 33,96 % și Arad - 34,99 %.

VI.3. Rezultatul referendumului

În urma centralizării datelor primite, Biroul Electoral Central validat și a dat publicității următoarele informații privind prezența și structura voturilor:

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum	18292464
2. Numărul participanților	8459053
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate	20677462
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate	12218409
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "DA"	7403836
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "NU"	943375
7. Numărul voturilor nule	111842
8. Numărul voturilor contestate	539
9. Numărul total al întâmpinărilor și contestațiilor	1546
10. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor soluționate de către birourile electorale de circumscripție	235

Procedura de confirmare a rezultatelor referendumului

După desfășurarea referendumului, Liga Internațională a Românilor, Partidul Social Democrat și Partidul Național Liberal, Președintele Camerei Deputaților și Președintele interimar al Senatului, de Gheorghe Hogeș și de Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului au depus la Curtea Constituțională contestații referitoare la instituirea cvorumului de participare la referendum, necesitatea actualizării listelor electorale permanente, lipsa întocmirii corespunzătoare a listelor de alegători din diaspora, boicotarea deschisă a referendumului de către unele forțe politice.

Prin **Hotărârea nr. 3 din 2 august 2012**¹⁷, Curtea Constituțională a respins, ca neîntemeiate, contestațiile referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României.

În temeiul art. 46 și art. 76 din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituțională a solicitat informații în legătură cu organizarea și desfășurarea referendumului următoarelor autorități:

- Ministerului Administrației și Internelor, cu Adresa nr. 5.264 din 1 august 2012, solicitându-i să comunice numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, în conformitate cu dispozițiile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000, dacă listele electorale permanente au fost actualizate potrivit legii și data actualizării acestora;
- Institutului Național de Statistică, cu Adresa nr. 5.265 din 1 august 2012, solicitându-i să transmită următoarele informații: dacă pot fi comunicate actele oficiale ale recensământului populației din anul 2011 și numărul cetățenilor români cu drept de vot la data de 29 iulie 2012;
- Autorității Electorale Permanente, cu Adresa nr. 5.295 din 2 august 2012, solicitându-i să comunice următoarele informații: dacă listele electorale permanente au fost actualizate potrivit legii și data actualizării acestora și numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, în conformitate cu dispozițiile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 21 august 2012 se menționează că, examinând răspunsurile la solicitările sus menționate, Curtea a constatat că “acestea conțin

¹⁷ publicată în Monitorul Oficial al României nr. 546 din 3 august 2012.

date contradictorii” și că „nu putea fi stabilit, cu certitudine, pe baza datelor existente, numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente, pentru a se verifica dacă referendumul a fost valabil în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000”.

În consecință, Curtea a dispus, în ședința Plenului din 2 august 2012, amânarea dezbaterilor pentru data de 12 septembrie 2012 și formularea unei solicitări către Guvernul României pentru a comunica, până la data de 31 august 2012, numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, actualizate¹⁸. Ulterior, Curtea Constituțională a revenit atât asupra termenului stabilit, devansându-l la data la 31 august 2012, cât și asupra datei la care listele electorale permanente trebuiau actualizate, aceasta fiind 10 iulie 2012.

La data de 7 august 2012, a fost publicată în Monitorul Oficial al României nr. 556 o rectificare a Hotărârii Curții Cunstituționale nr. 3 din 2 august 2012, prin care stabilește că decizia care se va lua în legătură cu validarea sau invalidarea referendumului se va raporta la prevederile art. 2 alin. (1) lit.c) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, care prevede că listele electorale permanente sunt listele care cuprind cetățenii români cu drept de vot care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua alegerilor, inclusiv.

Hotărârea Curții Constituționale referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național pentru demiterea presedintelui României și la confirmarea rezultatelor acestuia

Prin **Hotărârea nr. 6 din 21 august 2012**¹⁹, Curtea Constituțională, a constatat că “procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, a fost respectată și a confirmat rezultatele referendumului național din data de 29 iulie 2012 comunicate de Biroul Electoral Central ”.

¹⁸ La 2 august 2012, Curtea Constituțională a solicitat Guvernului să dispună "măsurile necesare pentru actualizarea listelor electorale permanente la data de 29 iulie 2012 și să transmită Curții Constituționale numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente, pentru a se putea stabili dacă referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012 este valabil în conformitate cu dispozițiile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului". Solicitarea dispusă în ședința Curții Constituționale din 2 august 2012 a fost transmisă Guvernului României cu Adresa nr. 5.305 din 3 august 2012.

¹⁹ publicată în Monitorul Oficial al României nr. 616 din 27 august 2012.

De asemenea, a constatat că „la referendum nu au participat cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, pentru ca referendumul să fie valabil în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000”.

Hotărârea include **opinia separată** formulată de 3 dintre judecătorii Curții Constituționale²⁰, care și-au exprimat dezacordul față de hotărârea de invalidare a rezultatelor referendumului, întrucât „aceasta a fost adoptată prin raportare la prevederile art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, soluție prefigurată prin "erata" din data de 6 august 2012 la Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 2 august 2012, la adoptarea căreia judecătorii în cauză nu au fost consultați”.

Totodată, în opinia separată se precizează că „inclusiunea în listele electorale permanente a celor 1.101.809 cetățeni români cu domiciliul ori reședința în străinătate, la care se adaugă o parte dintre ceilalți 1.468.369 cetățeni aflați în aceeași situație, dintre care unii sunt minori este de natură să afecteze rezultatul referendumului” și că „listele electorale permanente nu pot cuprinde nici pe cei 512.379 cetățeni români cu drept de vot ale căror acte de identitate au expirat, fără a fi reînnoite până în ziua votului, deoarece, în sensul art. 2 lit. d) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, actele de identitate trebuie să fie valabile în ziua votării”, prin urmare „cifra de 18.292.464 de persoane înscrise în listele electorale permanente, luată în considerare la adoptarea hotărârii, nu reflectă structura și dimensiunea corpului electoral actual”.

În finalul opiniei separate se constată că “pornind de la continua scădere a populației României, de la datele statistice furnizate în mod oficial, de la necesitatea eliminării din liste a celor decedați, a persoanelor care au pierdut cetățenia ori drepturile electorale considerând că în listele electorale permanente nu pot fi incluși cetățenii români cu domiciliul ori reședința în străinătate și nici cei ale căror acte de identitate nu sunt valabile, datele finale sunt de natură să conducă la validarea rezultatelor referendumului”.

În conformitate cu dispozițiile Hotărârii Curții Constituționale nr. 6 din 21 august 2012, la data de 27 august 2012, domnului George Crin Laurențiu Antonescu i-a încetat interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României, iar domnul Traian Băsescu și-a reluat exercitarea atribuțiilor constituționale și legale de Președinte al României.

²⁰ Domnii Ion Predescu, Acsinte Gaspar și Tudorel Toader.

VII. IREGULARITĂȚI ȘI DEFICIENȚE ÎN DESFĂȘURAREA REFERENDUMULUI

VII.1. Iregularități și deficiențe în desfășurarea referendumului

Conform datelor statistice furnizate de Ministerul Administrației și Internelor, în *Comunicatul nr. 405 din 30 iulie 2012*, de la debutul campaniei electorale și până în data de 30 iulie 2012 au fost înregistrate la nivel național **1.050 de sesizări**, dintre care 442 nu au fost confirmate. Din totalul incidentelor, cele mai multe au avut loc în municipiul București (188) și în județele Dâmbovița (102), Buzău (51), Brașov, Ialomița (câte 48), Mehedinți și Prahova (câte 45). Cele mai multe au fost în mediul urban și anume 542 de incidente. Au fost înregistrate și **335 de infracțiuni cu caracter penal, dintre care 256 la Legea nr. 3/2000**, cu modificările și completările ulterioare, constând în:

- împiedicarea, prin orice mijloace, a liberului exercițiu al dreptului de a participa la referendum (95);
- violarea, prin orice mijloace, a secretului votului de către membrii biroului electoral al secției de votare ori de către alte persoane (5);
- oferirea sau darea de bani ori de alte foloase în scopul de a determina alegătorul să voteze sau să nu voteze în cadrul referendumului (130);
- tipărirea și utilizarea de buletine de vot false, introducerea în urnă a unui număr suplimentar de buletine decât cele votate de alegători sau falsificarea prin orice mijloace a documentelor de la birourile electorale (26).

De asemenea, *au fost aplicate 155 de sancțiuni contravenționale, în valoare totală de 48.660 lei*. Prin comparație, la referendumul național din data de 22 noiembrie 2009 au fost înregistrate 2.658 de incidente electorale și au fost aplicate 677 de sancțiuni contravenționale, iar la alegerile locale din 10 iunie 2012 au fost semnalate 2.380 de incidente și au fost aplicate 878 de sancțiuni contravenționale.

O serie de iregularități au fost semnalate de mai multe organizații non-guvernamentale reunite sub titulatura „Coaliția 2012 pentru Alegeri Corecte”. Pe site-ul www.alegericorecte.ro, realizat de cele cinci organizații ale societății civile reunite în „Coaliția 2012 pentru Alegeri Corecte” (Asociația Pro Democrația, Activewatch – Agenția de

Monitorizare a Presei, Centrul de Resurse Juridice, Romani Criss și Transparency International Romania), cetățenii au avut acces la informații despre organizarea și desfășurarea referendumului, dar și posibilitatea să semnaleze apariția unor posibile tentative de fraudă electorală.

Filialele regionale ale Autorității Electorale Permanente au semnalat o serie de nereguli legate de:

- aplicarea incorectă a ștampilei de control a secțiile de votare pe buletinul de vot, precum și neaplicarea acesteia;
- ștampilarea buletinelor de vot cu ștampila de control cu o zi înainte de ziua referendumului (în localități din județul Arad);
- turism electoral (în județele Dolj, Dâmbovița, Iași și Bacău);
- amplasarea de bannere cu conținut denigrator;
- împiedicarea, prin orice mijloace, a exercitării dreptului de vot de către cetățeni (în județele Satu Mare, Prahova, Neamț și Dâmbovița);
- promisiunea, oferirea sau darea de bani în scopul determinării alegătorului să voteze sau să nu voteze în cadrul referendumului național din 29 iulie 2012;
- fals în înscrisuri sub semnătură privată (în județul Hunedoara);
- comercializarea și consumul de băuturi alcoolice în localuri aflate la o distanță mai mică de 500 m față de secțiile de votare;
- continuarea campaniei pentru referendum și în ziua votului (în județele Iași și Ilfov);
- nerespectarea reglementărilor referitoare la urna specială (în județele Gorj, Tulcea și Timiș);
- vot multiplu (în județele Dâmbovița, Brăila, Bacău, Iași, Suceava și Arad);
- insuficiența buletinelor de vot (în județul Caraș-Severin);
- procesul de votare a fost suspendat din diverse motive, întemeiate sau nu, în secții de votare din județele Vâlcea, Mureș, Bacău, Suceava.

În data de 10 septembrie 2012, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a dat publicității un comunicat în care preciza numărul exact al dosarelor deschise în urma referendumului național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012. Astfel, *la nivel național, parchetele au înregistrat 632 de dosare referitoare la desfășurarea referendumului. De asemenea, pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul*

Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au fost înregistrate 3 cauze penale în legătură cu referendumul național din 29 iulie 2012. *La nivel local, cele mai multe dosare penale au fost deschise la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București (127 de cauze), urmat de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Ploiești (100 de cauze) și Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova (92 de cauze). La polul opus, cele mai puține dosare penale deschise în urma desfășurării referendumului național din 29 iulie au fost înregistrate la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Suceava (5 cauze), Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Timișoara (6 cauze) și Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea (7 cauze).*

În data de 9 octombrie 2012, Direcția Națională Anticorupție a dat publicității un comunicat prin care anunța *începerea urmăririi penale în cazul a 67 de persoane* care au luat parte la diferite activități legate de desfășurarea referendumului din 29 iulie 2012. Dintre acestea, 49 de persoane, președinți și membri ai unor secții de votare din localități din județele Teleorman, Vrancea și Gorj, sunt cercetate pentru infracțiunea de complicitate la falsificarea, prin orice mijloace, a documentelor de la birourile electorale și introducerea în urnă a unui număr suplimentar de buletine de vot decât cele votate de alegători, prevăzută de art. 26 Cod Penal raportat la art. 55, pct. 1 din Legea nr. 3/2000 cu modificările și completările ulterioare. Alte 18 persoane, observatori din partea unei organizații neguvernamentale care au și calitatea de membri ai unui partid, sunt cercetate pentru infracțiunea de fals în declarații, prevăzută de art. 292 Cod penal raportată la art.17 lit.c) din Legea 78/2000. În actele de începere a urmăririi penale, procurorii au reținut că există indicii temeinice și probe că în data de 29 iulie 2012, cei 49 de învinuiți, având întreaga responsabilitate pentru desfășurarea, în condiții de legalitate, a procesului de votare, au înlesnit falsificarea semnăturilor unor alegători pe lista permanentă și introducerea în urnă a unui număr suplimentar de buletine de vot față de cele votate de alegători.

Potrivit unui **comunicat dat publicității în data de 29 octombrie a.c.**, la 23 octombrie 2012, procurorii Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au dispus începerea urmăririi penale împotriva a 18 președinți de secții de votare din județul Olt, precum și față de alte persoane. Conform anchetatorilor, în 29 iulie 2012, respectivii președinți de secții de votare au utilizat diferite procedee în vederea introducerii în urne a unui număr suplimentar de buletine de vot față de cele votate de alegători, prin falsificarea unor mențiuni, fie pe listele permanente, fie pe cele suplimentare, ceea ce a condus la situații de vot multiplu, respectiv de voturi fraudate. În ceea ce-i privește pe ceilalți învinuiți, în

sarcina acestora a fost reținut faptul că, fie conduceau alte persoane la mai multe secții de votare cu scopul ca acestea să voteze de mai multe ori, fie au votat ele însele de mai multe ori.

Concluzia rezultată în urma analizării tuturor sesizărilor privind neregulile apărute în timpul campaniei și în ziua votului este că referendumul național pentru demiterea Președintelui României din 29 iulie 2012 s-a desfășurat, în general, în condiții care au respectat toate normele și prevederile legale interne și internaționale. Incidentele apărute au fost tratate cu toată responsabilitatea și seriozitatea de către autoritățile statului, dar nu au fost în măsură să afecteze caracterul democratic, imparțial și transparent al procesului electoral.

VII.2. Verificarea suspiciunilor de vot multiplu și rezultatul acesteia

Potrivit prevederilor art. 43¹ alin. (5) din Legea 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare, Autoritatea Electorală Permanentă a avut obligația ca, în termen de 60 de zile de la data desfășurării referendumului, să verifice existența voturilor multiple și să sesizeze organele de urmărire penală dacă a constatat existența unor persoane care și-au exercitat votul de mai multe ori.

Unica modalitate tehnică de îndeplinire a acestei îndatoriri legale a fost scanarea tuturor listelor de alegători de la toate secțiile de vot, atât a listelor permanente, cât și a celor suplimentare, trecerea tuturor imaginilor rezultate în urma operațiunii de scanare prin programe de recunoaștere a scrisului (OCR), corectarea rezultatelor date de aceste programe și încărcarea lor într-o bază de date textuale. Următoarea operațiune a fost rularea unor cereri specifice în baza de date pentru găsirea alegătorilor asupra cărora exista suspiciunea că au votat de mai multe ori.

Întrucât această operațiune nu putea fi derulată doar de AEP, deoarece Autoritatea nu deține nici spații adecvate, nici infrastructura necesară și nici personalul aferent, s-a decis realizarea ei prin intermediul unei firme specializate, în urma aplicării procedurii legale de achiziție publică.

În data de 2 august 2012 a avut loc predarea/preluarea listelor electorale utilizate în secțiile de votare, de la Biroul Electoral Central către Autoritatea Electorală Permanentă. Conform procedurilor agreeate cu XOR IT Systems, firma câștigătoare, toate cutiile și sacii care conțineau aceste liste au fost resigilate și fotografiate, după care AEP le-a predat în după-amiaza zilei de 2 august firmei menționate.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a decis preluarea listelor cu alegători utilizate la referendum pentru efectuare cercetărilor în dosarul cu nr. 711/P/2012. Astfel, convoiul securizat care asigura transportul acestor liste de la sediul BEC către spațiile de lucru ale XOR IT Systems a fost redirecționat în seara zilei de 2 august 2012 către sediul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Ca urmare a acestei situații, în care două instituții diferite ale statului trebuiau să lucreze pe același set de documente, dar și a faptului că exista o relație contractuală între una din instituții și o firmă privată, instituție de stat care avea de altfel și termene legale pe care trebuia să le respecte, s-a ajuns la soluția de compromis a scanării de către firma XOR IT Systems a listelor de alegători la sediul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Astfel, toate rezultatele operațiunii de scanare au fost puse la dispoziția AEP și a Parchetului General.

Operațiunea efectivă de scanare a început în data de 05. 08. 2012. În intervalul dintre data de predare și cea de începere a scanării, Parchetul General a inventariat fiecare set de documente, iar firma XOR IT Systems și-a relocat și instalat echipamentele necesare. Prelucrarea imaginilor rezultate în urma operațiunii de scanare s-a realizat în spațiile specializate deținute de XOR IT Systems, toate listele de alegători fiind în continuare la Parchetul General.

În urma tuturor acestor operațiuni, în Comunicatul din data de 26 septembrie 2012, Autoritatea Electorală Permanentă a anunțat primele rezultate oficiale. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 43¹ alin. (5) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, AEP a transmis rezultatele verificării Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de urmărire penală și criminalistică.

După culegerea de date textuale atât din listele electorale permanente, cât și din listele electorale suplimentare și popularea bazei de date cu informațiile preluate, s-a interogată baza de date în vederea identificării posibilelor cazuri de vot multiplu (Înregistrări/Semnături ale aceluiași alegător pe mai multe liste); această operațiune a constat în verificarea dublei corespondențe a CNP-urilor aflate pe listele permanente cu cele aflate pe listele suplimentare, precum și în verificarea dublei corespondențe a CNP-urilor aflate doar pe listele suplimentare.

În cazul în care un CNP aflat pe lista permanentă se regăsea în lista de vot suplimentară, se proceda la verificarea existenței semnăturii atât pe lista permanentă, cât și pe cea suplimentară.

În cazul în care același CNP avea semnătura existentă atât pe lista permanentă, cât și pe cea suplimentară se bifa în baza de date.

Din verificările realizate pe listele permanente și suplimentare a fost identificat un număr total de **55.660 de cazuri de înregistrări multiple** (CNP-uri regăsite atât pe listele permanente, cât și pe listele suplimentare), numărul total de **înregistrări afectate** fiind de **118.881** (înregistrări ce conțin între una până la 18 corespondențe între listele de vot permanente și listele de vot suplimentare).

Din totalul de **55.660** de cazuri de înregistrări multiple, **1.082** de înregistrări au avut CNP-uri invalide (cheia unică de control nu s-a putut valida sau lungimea CNP-ului era diferită de 13 cifre). Pentru aceste **1.082** de înregistrări, verificarea încrucișată s-a realizat după seria și nr. CI/BI.

Printre cazurile specifice observate pe listele suplimentare se regăsesc **3.685** de înregistrări având semnătura lipsă și **883** de înregistrări având rândurile tăiate. Cele **3.685** de înregistrări având semnătura lipsă au fost catalogate ca având potențial de vot multiplu prin simpla prezență a datelor cu caracter personal pe liste suplimentare, cumulate cu prezența semnăturilor aferente pe listele permanente de domiciliu.

Printre situațiile observate pe listele permanente se regăsesc **210** înregistrări având rândurile tăiate, **8.131** de înregistrări pentru care nu s-a putut stabili cu exactitate existența semnăturilor în câmpul aferent și **1.503** înregistrări având mențiunea „VUS/VUM/VUV ” pentru care nu s-a putut stabili cu exactitate lipsa semnăturii.

Rezultatul global al culegerilor de date a fost popularea bazei de date cu **18.253.788** înregistrări preluate de pe listele permanente și **1.340.631** înregistrări preluate de pe listele suplimentare, din care a rezultat un număr de **8.491.126** semnături (în acest număr au fost incluse semnăturile incerte și alte înscrisuri în câmpurile de semnătură).

Printre situațiile specifice observate pe rezultatul global se regăsesc **47.386** de înregistrări având CNP-ul invalid pe listele suplimentare (cheia unică de control nu s-a putut valida sau lungimea CNP-ului era diferită de 13) **90.457** înregistrări pe listele permanente având mențiunea „VUM/VUS/VUV” care au corespondența în listele suplimentare în număr de **83.112** înregistrări.

VIII. CONCLUZII

Organizarea unor consultări electorale libere și corecte reprezintă un element indispensabil în cadrul eforturilor unei națiuni de a asigura fiecărui cetățean dreptul de a lua parte la procesul de guvernare a țării sale.

În realizarea acestui deziderat, statul, prin instituțiile sale democratice, trebuie să garanteze drepturile electorale ale cetățenilor săi și să asigure existența unui **cadru legislativ coerent și stabil privind desfășurarea alegerilor**.

Modul de organizare și desfășurare a referendumului național din data de 29 iulie 2012 a confirmat **necesitatea modificării cadrului legislativ care reglementează acest tip de consultare electorală**.

Numărul mare al actelor normative emise de Parlament și de Guvern pentru modificarea Legii nr. 3/2000 și frecvențele modificări ale acestora, pe de o parte, precum și lipsa de reglementare a unor aspecte importante referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului, pe de altă parte, impun o actualizare a prevederilor legale.

Trebuie observat că **reglementarea legală a organizării și desfășurării referendumului din 29 iulie 2012 nu a ținut cont de observațiile formulate de Autoritatea Electorală Permanentă** în rapoartele privind referendumurile naționale din 19 mai 2007, din 25 noiembrie 2007, respectiv din 22 noiembrie 2009, înaintate Parlamentului României.

Una dintre observațiile sus menționate vizează necesitatea prezenței în componența Biroului Electoral Central, respectiv a birourilor electorale de circumscripție a reprezentanților Autorității Electorale Permanente, ca “singur instituții administrative autonome cu personalitate juridică și cu competență generală, care asigură aplicarea unitară, în intervalul dintre două perioade electorale, a dispozițiilor legale privind organizarea și desfășurarea alegerilor sau a altor consultări cu caracter național sau local²¹”.

Un alt aspect se referă la necesitatea constituirii unui corp al oficialilor electorali care să participe la organizarea și desfășurarea alegerilor și referendumurilor. Lipsa de experiență a persoanelor care îndeplinesc funcția de președinte și locțiitor al secțiilor de votare a cauzat, în repetate rânduri, deficiențe în desfășurarea proceselor electorale, (completarea greșită a

²¹ Art.63 din Legea nr.35/2008, cu modificările și completările ulterioare.

proceselor-verbale de consemnare a rezultatelor votării, suspendarea nejustificată a procesului de votare etc.).

De asemenea, trebuie avută în vedere armonizarea legislației naționale cu prevederile Codului de bune practici în materia referendumului, adoptat de către Comisia de la Veneția, în octombrie 2006.

Soluția pentru armonizarea legislației electorale din România este adoptarea unei reglementări unice care să creeze cadrul general pentru toate tipurile de alegeri și referendumuri.

În acest sens, în anul 2011, Autoritatea Electorală Permanentă a finalizat **un Proiect de lege privind Codul electoral**²² care conține prevederi referitoare la toate tipurile de alegeri și referendumuri. Acesta își propune să armonizeze reglementările cu caracter electoral existente, înlăturând actualele discrepanțe și lacune legislative.

Menționăm câteva dintre principalele prevederi ale Proiectului de lege privind Codul electoral care reglementează referendumul:

“**Art. 12.** – Prezenta lege nu poate fi modificată în anul în care au loc alegeri generale, respectiv după anunțarea datei unui referendum național.

Art. 16. – (7) Data referendumului național se stabilește cu 30 de zile înainte după cum urmează:

- a) prin lege, în cazul referendumului privind revizuirea Constituției;
- b) prin hotărâre a Parlamentului, în cazul referendumului privind demiterea Președintelui României;
- c) prin decret al Președintelui României, în cazul referendumului cu privire la probleme de interes național.

(8) Data referendumului local se stabilește prin hotărâre a consiliului local sau a consiliului județean, după caz, cu 30 de zile înainte de data votării.

Art. 17. – (3) În cazul referendumului național, perioada electorală începe de la data publicării în Monitorul Oficial a legii, a hotărârii Parlamentului României sau a decretului Președintelui României și se încheie odată cu aducerea la cunoștință publică, potrivit legii, a

²² Proiectul de lege electorală poate fi regăsit pe site-ul Autorității Electorale Permanente, la <http://roaep.ro/ro/section.php?id=96>.

rezultatului scrutinului. Calendarul operațiunilor electorale este stabilit de către Autoritatea Electorală Permanentă prin hotărâre.

(4) În cazul referendumului local, perioada electorală începe de la data aducerii la cunoștință a acestuia și se încheie odată cu aducerea la cunoștință publică, potrivit legii, a rezultatului scrutinului. Calendarul operațiunilor electorale este stabilit de către Autoritatea Electorală Permanentă prin hotărâre.

(5) Termenele stabilite de prezenta lege nu pot fi întrerupte sau suspendate.

Art. 19. - (1) La alegerile pentru Camera Deputaților și Senat, alegerile pentru Președintele României, alegerile pentru Parlamentul European și la referendumul național, alegătorii români cu domiciliul în țară votează la secția de votare unde au fost arondați potrivit domiciliului.

(2) La alegerile pentru Președintele României, alegerile pentru Parlamentul European și la referendumul național, alegătorii români cu domiciliul în țară pot solicita să voteze la o altă secție de votare decât cea unde au fost arondați potrivit domiciliului.

(3) La alegerile pentru Camera Deputaților și Senat, alegerile pentru Președintele României, alegerile pentru Parlamentul European și la referendumul național, alegătorii români cu domiciliul sau reședința în străinătate, după caz, precum și personalul misiunilor diplomatice și al oficiilor consulare care au făcut cereri de înscriere în Registrul Electoral cu adresa din străinătate, votează la secția de votare din străinătate unde au fost arondați potrivit cererii de înscriere în Registrul Electoral.

(5) La referendumul local, alegătorii români care au domiciliul în unitatea administrativ teritorială în care acesta se organizează votează la secția de votare unde au fost arondați potrivit domiciliului.

(7) Membrii biroului electoral al secției de votare, operatorii de calculator, personalul de pază votează la secția de votare unde își desfășoară activitatea în măsura în care au domiciliul pe raza teritorială a circumscripției electorale sau colegiului uninominal pentru care au loc alegerile sau referendumul.

Art. 21. - (1) Referendumul național constituie forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței suverane a poporului român prin vot universal, liber, egal, secret și direct, cu privire la:

- a) revizuirea Constituției;
- b) demiterea Președintelui României; Autoritatea Electorală Permanentă
- c) probleme de interes național.

(2) În cadrul referendumului național, alegătorii români pot fi consultați cu privire la una sau la mai multe probleme, pe buletine de vot separate.

Referendumul privind revizuirea Constituției

Art. 22. - (1) Inițiativa și procedura revizuirii Constituției sunt supuse normelor prevăzute la art. 150 și 151 din Constituția României, republicată.

(2) Alegătorii români care participă la referendum se pronunță prin "DA" sau "NU" la următoarea întrebare înscrisă pe buletinul de vot: "Sunteți de acord cu legea de revizuire a Constituției României în forma aprobată de Parlament?"

(3) Rezultatul referendumului se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară ale alegătorilor români înscrși în listele electorale.

Referendumul privind demiterea Președintelui României

Art. 23. – (1) Referendumul pentru demiterea Președintelui României se stabilește prin hotărâre a Parlamentului, în condițiile prevăzute la art. 95 din Constituția României, republicată.

(2) Alegătorii români care participă la referendum se pronunță prin "DA" sau "NU" la următoarea întrebare înscrisă pe buletinul de vot: "Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României?"

(3) Demiterea Președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară ale alegătorilor români care au participat la referendum.

Referendumul cu privire la probleme de interes național

Art. 24. – (1) Președintele României, după consultarea Parlamentului în ședință comună a celor două Camere, poate cere poporului să își exprime voința prin referendum cu privire la o problemă de interes național.

(2) Punctul de vedere al Parlamentului asupra referendumului inițiat de Președintele României este exprimat prin hotărâre adoptată în ședința comună a celor două Camere, cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți, în termen de cel mult 20 de zile de la solicitarea Președintelui.

(3) Dacă Parlamentul nu își exprimă punctul de vedere în termenul stabilit la alin. (2), procedura constituțională de consultare a Parlamentului se consideră îndeplinită.

(4) Problema care se supune referendumului și data desfășurării acestuia se stabilesc de Președintele României, prin decret.

(5) Alegătorii români care participă la referendum se pronunță prin "DA" sau "NU" la întrebarea înscrisă pe buletinul de vot.

(6) Rezultatul referendumului se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară ale alegătorilor români înscriși în listele electorale.

Referendumul local

Art. 25. - (1) Referendumul local constituie forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței colectivității locale prin vot universal, liber, egal, secret și direct, cu privire la:

probleme de interes local deosebit ;
modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, orașelor, municipiilor, județelor ;
demiterea primarului sau a președintelui consiliului județean ;
dizolvarea consiliului local sau a consiliului județean.

(2) În cadrul referendumului local, populația poate fi consultată cu privire la una sau la mai multe probleme, pe buletine de vot separate.

(3) Aducerea la cunoștință publică a datei referendumului local se face prin afișare la sediul primăriei, precum și prin orice mijloace de informare în masă.

Referendumul privind probleme de interes local deosebit

Art. 26. (1) Problemele de interes local deosebit supuse referendumului local se stabilesc prin hotărâre de consiliile locale sau județene, după caz, la propunerea primarului, respectiv a președintelui consiliului județean sau a unei treimi din numărul consilierilor locali, respectiv al consilierilor județeni.

(2) Referendumul privind probleme de interes local deosebit se poate organiza în toate satele și localitățile componente ale comunei sau orașului ori numai în unele dintre acestea.

(3) În cazul referendumului la nivel județean, acesta se poate desfășura în toate comunele și orașele din județ ori numai în unele dintre acestea, care sunt direct interesate.

(4) Alegătorii români se pronunță prin "DA" sau "NU" la întrebarea înscrisă pe buletinul de vot, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate.

Referendumul privind modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, orașelor, municipiilor, județelor

Art. 27. - (1) Proiectele de lege sau propunerile legislative privind modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, orașelor, municipiilor și județelor se înaintează Parlamentului spre adoptare numai după consultarea prealabilă a cetățenilor din unitățile administrativ-teritoriale respective, prin referendum local. În acest caz organizarea referendumului este obligatorie.

(2) Data referendumului local se stabilește și se aduce la cunoștință publică prin hotărâre a consiliului local sau județean, după caz, la propunerea primarului, respectiv a

președintelui consiliului județean sau a unei treimi din numărul consilierilor locali, respectiv al consilierilor județeni.

(3) Alegătorii români se pronunță prin "DA" sau "NU" la întrebarea înscrisă pe buletinul de vot, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate.

Referendumul privind demiterea primarului, a președintelui consiliului județean, dizolvarea consiliului local sau a consiliului județean

Art. 28. - (1) Mandatul primarului, respectiv al președintelui consiliului județean poate înceta ca urmare a unui referendum local având ca obiect demiterea acestora, organizat în condițiile prezentei legi.

(2) Referendumul pentru demiterea primarului sau a președintelui consiliului județean se organizează ca urmare a cererii adresate în acest sens instituției prefectului de cel puțin 25% din alegătorii români cu domiciliul în unitatea administrativ-teritorială respectivă, potrivit modelului prevăzut la anexa nr. 2 la prezenta lege.

(3) Consiliul local și consiliul județean pot fi dizolvate prin referendum local, organizat în condițiile legii. Referendumul se organizează ca urmare a cererii adresate în acest sens instituțiilor prefectului de cel puțin 25% din alegătorii români cu domiciliul în unitatea administrativ-teritorială respectivă, potrivit modelului prevăzut la anexa nr. 2 la prezenta lege.

(4) Cererile prevăzute la alin. (2) și (3) trebuie să fie motivate și să cuprindă numele și prenumele, data și locul nașterii, codul numeric personal, seria și numărul actului de identitate și semnătura olografă a fiecărui alegător român care au solicitat organizarea referendumului.

(5) Data referendumului local prevăzut la alin. (2) și (3), după caz, se stabilește prin ordin al Instituției Prefectului, în cel mult 15 zile de la înregistrarea cererilor prevăzute la alin. (2) sau (3).

(6) Data referendumului local este adusă la cunoștință publică prin orice mijloc de publicitate.

(7) Alegătorii români se pronunță prin "DA" sau "NU" la următoarea întrebare, după caz:

- a) „Sunteți de acord cu demiterea primarului?”
- b) „Sunteți de acord cu demiterea președintelui consiliului județean?”
- c) „Sunteți de acord cu dizolvarea consiliului local?”
- d) „Sunteți de acord cu dizolvarea consiliului județean?”

(8) Referendumul este valabil dacă s-au prezentat la urne cel puțin jumătate plus unu din numărul total al alegătorilor români cu domiciliul în raza teritorială a unităților administrativ-teritoriale unde s-a organizat referendumul.

(9) Activitatea primarului, a consiliului local, a președintelui consiliului județean sau a consiliului județean încetează înainte de termen dacă s-au întrunit în acest sens cel puțin jumătate plus unu din numărul total al voturilor valabil exprimate.”

Proiectul de lege privind Codul electoral a fost transmis președinților celor două Camere ale Parlamentului, spre a fi prezentat deputaților și senatorilor și eventual, însușit ca inițiativă legislativă de aceștia.

Fiind convinși de utilitatea unei reglementări unice în domeniul electoral, apreciem că acest demers va avea ca rezultat imediat o mai mare coerență și fluiditate a derulării procedurilor specifice organizării și desfășurării procesului electoral și, totodată, o mai mare stabilitate a legislației electorale.

ANEXE

Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial, nr.84 din 24.02.2000, a fost modificată și completată prin:

- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 92/2003 pentru modificarea și completarea unor reglementări referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 710 din 10 octombrie 2003;
- Legea nr. 551/2003 pentru modificarea art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 922 din 22 decembrie 2003;
- Legea nr. 243/2006 privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului publicată în Monitorul Oficial nr. 554 din 27 iunie 2006;
- Decizia Curții Constituționale nr. 567/2006 referitoare la excepția deneconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului publicată în Monitorul oficial nr. 613 din 14 iulie 2006;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2007 privind stabilirea unor măsuri pentru organizarea referendumului național din data de 19 mai 2007 pentru demiterea Președintelui României, publicată în Monitorul Oficial nr. 278 din 25 aprilie 2007;
- Legea nr. 129/2007 pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 300 din 5 mai 2007;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2007 pentru completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 317 din 11 mai 2007;
- Decizia Curții Constituționale nr. 392/2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (3) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului publicată în Monitorul Oficial nr. 325 din 15 mai 2007;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr.103/2009 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 656 din 2 octombrie 2009;
- Legea nr. 62/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 103/2009 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 247 din 12 aprilie 2012;
- Legea nr. 76 /2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial nr. 365 din 30 mai 2012;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 452 din 5 iulie 2012;
- Decizia Curtii Constitutionale nr. 731/2012 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 478 din 12 iulie 2012;
- Legea nr. 131/2012 pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 489 din 17 iulie 2012;
- Legea nr. 153/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 511 din 24 iulie 2012;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44 /2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă publicată în Monitorul Oficial nr. 606 din 23 august 2012.

Anexa nr. 2

Guvernul României a adoptat mai multe hotărâri necesare pentru buna organizare și desfășurare a referendumului național din 29 iulie 2012

- Hotărârea de Guvern nr. 682/2012 privind stabilirea măsurilor tehnico-organizatorice privind referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României (Monitorul Oficial nr. 458/07.07.2012);
- Hotărârea de Guvern nr. 684/2012 privind aprobarea bugetului necesar pentru pregătirea, organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României (Monitorul Oficial nr. 458/07.07.2012);
- Hotărârea de Guvern nr. 685/2012 pentru aprobarea modelului ștampilelor ce vor fi folosite la birourile electorale, a modelului buletinului de vot, al listelor electorale și al proceselor-verbale care vor fi folosite la referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României (Monitorul Oficial nr. 459/07.07.2012);
- Rectificarea notei de subsol, anexa nr.11 a Hotărârii de Guvern nr. 685/2012 pentru aprobarea modelului ștampilelor ce vor fi folosite la birourile electorale, a modelului buletinului de vot, al listelor electorale și al proceselor-verbale care vor fi folosite la referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României (Monitorul Oficial nr. 477/12.07.2012).
- Hotărârea de Guvern nr. 686/2012 privind modelul timbrului autocolant, condițiile de tipărire, de gestionare și de utilizare a acestuia pentru referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României (Monitorul Oficial nr. 459/07.07.2012);
- Hotărârea de Guvern nr. 687/2012 privind durata și condițiile de păstrare a buletinelor de vot întrebuințate, a celor contestate, precum și a celor neîntrebuințate, a ștampilelor și a celorlalte materiale utilizate în procesul electoral la referendumul național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României (Monitorul Oficial nr. 459/07.07.2012);
- Hotărârea de Guvern nr. 688/2012 pentru modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 684/2012 privind aprobarea bugetului necesar pentru pregătirea, organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României (Monitorul Oficial nr.472/11.07.2012);

Anexa nr. 3

INSTRUIRILE ORGANIZATE DE FILIALELE A.E.P.

Filiala Centru – instruirea primarilor și a secretarilor unităților administrativ – teritoriale

10 iulie 2012	Județul Alba
12 iulie 2012	Județul Harghita
13 iulie 2012	Județul Brașov
13 iulie 2012	Județul Covasna
13 iulie 2012	Județul Mureș
13 iulie 2012	Județul Sibiu

Filiala Centru – instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare

23 iulie 2012	Județul Harghita/ Municipiile Gheorgheni și Toplița
24 iulie 2012	Județul Harghita/Municipiul Odorheiu Secuiesc și orașul Cristuru Secuiesc
24 iulie 2012	Județul Alba
24 iulie 2012	Județul Brașov/Municipiul Brașov
24 iulie 2012	Județul Sibiu / Municipiul Mediaș și orașele Avrig, Agnita și Săliște
25 iulie 2012	Județul Harghita/ Municipiul Miercurea Ciuc
25 iulie 2012	Județul Sibiu/ Municipiul Sibiu
25 iulie 2012	Județul Brașov/Municipiul Făgăraș și orașul Rupea
25 iulie 2012	Județul Covasna /Sfântu Gheorghe
25 iulie 2012	Județul Mureș/ Municipiul Târgu Mureș

Filiala Sud Vest Oltenia – instruirea primarilor și a secretarilor unităților administrativ – teritoriale

12 iulie 2012	Județul Olt/Consiliul Județean Olt
13 iulie 2012	Județul Vâlcea/Consiliul Județean Vâlcea

Filiala Sud -Vest Oltenia – instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare

24 iulie 2012	Județul Olt/Slatina
25 iulie 2012	Județul Gorj
25 iulie 2012	Județul Vâlcea
26 iulie 2012	Județul Vâlcea

Filiala Nord-Est - instruirea primarilor și secretarilor unităților administrativ-teritoriale din județele Bacău, Iași și Vaslui

10 iulie 2012	Județul Iași/Iași
12 iulie 2012	Județul Vaslui/Vaslui
13 iulie 2012	Județul Bacău/Bacău

Filiala Nord Est - instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare din județele Vaslui și Bacău

24 iulie 2012	Județul Vaslui/Vaslui
25 iulie 2012	Județul Vaslui/Bârlad
25 iulie 2012	Județul Vaslui/Huși
25 iulie 2012	Județul Bacău/Onești
25 iulie 2012	Județul Bacău/Moinești
26 iulie 2012	Județul Bacău/Bacău
26 iulie 2012	Județul Bacău/Podu Turcului

Filiala Nord Vest - instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare din județul Cluj și Sălaj

24 iulie 2012	Județul Cluj/ localitățile Dej, Gherla
25 iulie 2012	Județul Cluj/ localitățile Huedin, Cluj Napoca.

Filiala Nord-Est - instruirea primarilor și secretarilor unităților administrativ-teritoriale

24 iulie 2012	Județul Cluj/Municipiul Zalău
---------------	-------------------------------

Filiala București – Ilfov - instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare

24 iulie 2012	Județul Giurgiu
26 iulie 2012	Județul Călărași

Filiala Vest - instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare

23 iulie 2012	Județul Caraș Severin /Reșita.
26 iulie 2012	Județul Hunedoara/ Municipiul Petroșani și Deva
23 iulie 2012	Județul Timiș/orașele Sănnicolau Mare, Deta.
24 iulie 2012	Județul Timiș/orașul Făget, municipiul Lugoj și din alte 19 unități administrativ teritoriale
25 iulie 2012	Județul Timiș/ municipiul Timișoara și din alte 35 de unități administrativ teritoriale
24 iulie 2012	Județul Arad/ municipiul Arad

Filiala Vest - instruirea primarilor și secretarilor unităților administrativ-teritoriale

12 iulie 2012	Județul Arad
11 iulie 2012	Județul Caraș Severin
12 iulie 2012	Județul Hunedoara
10 iulie 2012	Județul Timiș

Filiala Sud-Muntenia - instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare

23 iulie 2012	Județul Argeș
25 iulie 2012	Județul Dâmbovița
24 iulie 2012	Județul Prahova
23 iulie 2012	Județul Teleorman

Filiala Sud-Est - instruirea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare

24 iulie 2012	Județul Brăila
25 iulie 2012	Județul Buzău
26 iulie 2012	Județul Constanța
24 iulie 2012	Județul Galați
25 iulie 2012	Județul Galați/localitatea Târgu Bujor
25 iulie 2012	Județul Galați/Municipiul Tecuci
23 iulie 2012	Județul Tulcea
24 iulie 2012	Județul Vrancea

Anexa nr. 4

MEMBRII BIROULUI ELECTORAL CENTRAL

Judecători

GABRIELA ELENA BOGASIU **Președinte**
 DĂNUȚ CORNOIU
 ALINA SORINELA MACAVEI
 LUIZA MARIA PĂUN
 ELENA CÂRCEI
 AURELIA MOTEA
 TATIANA GABRIELA NĂSTASE

**Reprezentanții partidelor politice
parlamentare**

CRISTIAN ENE	Partidul Democrat Liberal
CRISTIANA UZUNĂ	Partidul Social Democrat
GHEORGHE RĂDULESCU	Partidul Național Liberal
MIHAI TRAIAN MUSTĂCIOȘU	Partidul Conservator
ARISTIDE ROIBU	Uniunea Națională pentru Progresul României
ZSUZSÁNNA PÉTER	Uniunea Democrată a Maghiarilor din România

Anexa nr. 5

MODELUL BULETINULUI DE VOT

**ROMÂNIA
BULETIN DE VOT**

pentru referendumul național din data de 29 iulie
2012 pentru demiterea Președintelui României

DA

Sunteți de acord
cu demiterea
Președintelui României,
domnul Traian Băsescu?

NU

SANȚIUNI APLICATE DE CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

Pentru nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la reflectarea campaniei în spațiul audio-vizual, C.N.A. a aplicat posturilor de radio și de televiziune o serie de sancțiuni sub formă de amenzi și somații publice.

Amenzile au fost aplicate următoarelor posturi:

Postul tv	Cuquantumul amenzii (ron)	Motivul sancționării
NAȘUL TV	5.000	Dezechilibrele constatate în emisiunile de dezbatere difuzate în perioada 16-22 iulie 2012, fiind încălcate dispozițiile art. 3 din Decizia nr. 586/2012 conform căroră: „în cadrul emisiunilor de dezbatere, numărul participanților care exprimă puncte de vedere pentru și împotriva demiterii Președintelui României trebuie să fie egal; în cazul în care unul dintre cei invitați nu participă, acest fapt trebuie menționat pe post.
TELE 2 Drobeta Turnu Severin	5.000	Încălcarea dispozițiilor art. 64 alin.(1) lit. a și b, art. 65 și art. 66 alin. (1) lit. a din Codul audiovizualului, cât și prevederile art. 4 din Decizia nr. 586/2012.
ANTENA 3	15.000	În timpul campaniei pentru referendum au avut loc dezechilibre în cadrul dezbaterilor și s-a folosit un limbaj injurios.
ANTENA 3	10.000	Difuzarea de debateri și comentarii referitoare la campania pentru referendum după încetarea acesteia.
B1 TV	5.000	Încălcarea dispozițiilor art. 1 alin. (2) și art. 8 lit. b) din Decizia nr. 586/2012 prin difuzarea de debateri și comentarii referitoare la campania pentru referendum

		după încetarea acesteia.
ROMÂNIA TV	5.000	Încălcarea prevederilor art. 1 alin. (2) și art. 8 lit. b) din Decizia nr. 586/2012 prin continuarea difuzării de dezbateri și comentarii referitoare la campania pentru referendum după încetarea acesteia.

Somațiile date de C.N.A. au vizat următoarele posturi:

Postul TV	Somație
ANTENA 3	Încălcarea prevederilor art. 3 din Decizia nr. 586 din 10 iulie 2012 referitoare la desfășurarea campaniei pentru referendumul privind demiterea Președintelui României, întrucât în cadrul emisiunilor de dezbatere difuzate în perioada 12-15 iulie 2012 numărul oamenilor politici care au exprimat puncte de vedere pentru și împotriva demiterii Președintelui României nu a fost egal, pentru demitere fiind în număr de 23, iar cele contra demiterii în număr de 5.
NAȘUL TV și TVR 1	Încălcarea prevederilor art. 3 din Decizia nr. 586 din 10 iulie 2012 referitoare la desfășurarea campaniei pentru referendumul privind demiterea Președintelui României, întrucât în cadrul emisiunilor de dezbatere difuzate în perioada 12-15 iulie 2012 numărul oamenilor politici care au exprimat puncte de vedere pentru și împotriva demiterii Președintelui României nu a fost egal, pentru demitere fiind în număr de 23, iar cele contra demiterii în număr de 5.
DIGI 24	Încălcarea prevederilor art. 3 din Decizia nr. 586 din 10 iulie 2012 referitoare la desfășurarea campaniei pentru referendumul privind demiterea Președintelui României, întrucât în cadrul emisiunilor de dezbatere difuzate în perioada 12-15 iulie 2012 numărul participanților care au exprimat puncte de vedere pentru și împotriva demiterii Președintelui României nu a fost egal, pentru demitere fiind în număr de 6, iar

	cele contra demiterii, în număr de 2.
ANTENA 3, DIGI 24 și NAȘUL TV	Au fost somate deoarece nu au respectat prevederile art. 6 alin. 1 din Decizia nr. 586/2012 referitoare la condițiile de difuzare a sondajelor în campania electorală.
ROMÂNIA TV, REALITATEA TV și B1 TV	Au fost somate deoarece au înregistrat dezechilibre în dezbaterile electorale difuzate între 16 și 22 iulie. În emisiunile de dezbatere difuzate de ROMÂNIA TV au existat 47 de puncte de vedere pentru demiterea președintelui Traian Băsescu și 29 contra demiterii, în cele de la REALITATEA TV - 33 pentru demitere și 26 contra demiterii, iar la B1 TV – 30 pentru demitere și 37 contra demiterii.
ANTENA 1	A încălcat dispozițiile art. 8 lit. a) din Decizia nr. 586/2012 prin difuzarea de spoturi cu caracter electoral după ce campania se încheiase.

Anexa nr. 7

OBSERVATORII INTERNI ACREDITAȚI DE BIROUL ELECTORAL CENTRAL

1. Comisariatul pentru Societatea Civilă Teleorman
2. Asociația Liga Națională și Internațională pentru Apărarea Drepturilor Omului (A.L.N.I.A.D.O.)
3. Asociația Umanitară "PROVITAP"
4. Asociația Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului
5. Asociația Țara Noastră
6. Fundația Revoluției din România - Decembrie 1989
7. Asociația Pro Democrația - Club Caracal
8. Asociația Pro Democrația Club Buzău
9. Asociația Pro-Democrația - Club Brăila
10. Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului din România
11. Asociația FAIR-PLAY CONSTANȚA
12. Asociația Internațională Drepturile Omului
13. Fundația Millenium For Human Rights
14. Asociația Pro Democrația - filiala Cluj Napoca
15. Asociația Euro-Agora
16. Asociația Pro Democrația - filiala Piatra Neamț

17. Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului APADO 2003
18. Asociația Blogary
19. Asociația Pro Democrația Club Brașov
20. Fundația PARINTES - Parteneriat pentru Integrare Europeană și Socială
21. Asociația Pro Democrația Club Craiova
22. Pro Democrația
23. Fundația Revoluției din România - Decembrie 1989
24. Fundația Română de Democrație prin Drept
25. Asociația Mișcarea Europeană
26. Asociația Imaginea României
27. Fundația Social Culturală Concordia
28. Liga Dreptății împotriva Corupției și Abuzurilor din România
29. Asociația pentru Resurse Educaționale și Inițiative Sociale Arad - AREIS
30. Asociația Tineretul Român pentru Națiunile Unite

Anexa nr. 8

**REPREZENTANȚII MASS-MEDIA INTERNE ACREDITAȚI DE BIROUL
ELECTORAL CENTRAL**

1. Observatorul Buzoian
2. Neptun TV Constanța
3. Ziua de Constanța
4. SC Radio Transilvania LBM SRL
5. Timponline.ro
6. Telegrama
7. Opinia
8. TVR Iași
9. SC ATL MEDIA PRESS SRL
10. Dunărea de Jos
11. România TV
12. Telegraf
13. Antena 1 Deva
14. TV Sighet și Radio Sighet FM
15. Răsunetul
17. Bistrițeanul.ro
18. eMaramureș
19. TVH 2.0
20. Evenimentul Muscelan
21. Monitorul de Vrancea
22. Graiul Maramureșului Baia Mare
23. TVSat
24. Nașul TV
25. Glasul Maramureșului
26. Vocea Vâlcii

27. Radio România Timișoara
28. Litoral TV
29. TVR Craiova
30. Radio Connect FM Onești
31. Neptun TV Constanța
32. S.C. Media & Image SRL
33. eMaramureș
34. eMaramureș
35. România Liberă
36. TV Intermedia
37. Mesagerul de Bistrița-Năsăud
38. Curierul Ialomățean
39. Media ATV Alexandria
40. Săptămâna în Oltenia
41. Opinia Timișoarei
42. Realitatea TV
43. Agenția Națională de presă Agerpres
44. TV ANTENA 3
45. Lighting Design
46. ANTENA 1
47. NOVA PRESS
48. Media Bridge SRL
49. Radio Sud și Radio Z
50. Monitorul de Botoșani
51. ZIUA NEWS
52. Pagina Întâi
53. Replica de Constanța
54. www.ziarpiatraneamt.ro
55. exclusivNews.ro
56. Botoșăneanul.ro
57. Kanal D
58. OLT TV
59. Tele M Iași
60. Deșteptarea, TV Bacău, Radio Alfa și Onești Expres
61. OPINII LIBERE
62. TVH 2.0
63. SC REGAL SRL (Radio Televiziunea VÂLCEA UNU, Radio Televiziunea VÂLCEA 2 - HOREZU și Radio Televiziunea VÂLCEA 3 - DRĂGĂȘANI)
64. SC NCN STUDIO TV SA
65. Magazin Sălăjean
66. TVR Timișoara
67. GORJ EXCLUSIV
68. Mix TV
69. NÉPÚJSÁG
70. Radio România Reșița
71. Focus TV Bistrița
72. BIHARI NAPLÓ
73. Studioul Teritorial Radio Iași
74. ZIARUL STRADA DE BUZĂU
75. Radio Dada

76. Gazeta Sporturilor
77. MDI TV & FM
78. Societatea Română de Televiziune
79. Adevărul
80. Monitorul de Suceava
81. Observator de Constanța
82. TVR CLUJ
83. Obiectiv Tulcea
84. Valea Prahovei TV
85. Ziarul de Bacău
86. ABSOLUT TV
87. ZIUA DE VEST
88. PRO TV
89. SC EDITURA PRAHOVA
90. Focus TV Focșani
91. Argeșul
92. Obiectiv Tulcea
93. CAMPUS MEDIA
94. SC WEB EMOTION S.R.L.
95. Radio România
96. Ziarul de Olt
97. SC NEW TIMES MEDIA S.R.L. - www.newsbucovina.ro
98. INFO HD
99. WYL TV
100. Gazeta Oltului
101. VEST TV
102. Radio Târgu Jiu
103. Ziarul Hunedoreanului
104. SC TERRA SAT SEVERIN SRL
105. Bihoreanul
106. TV RĂDĂUȚI
107. Gazeta de Nord-Vest Satu Mare
108. Săptămâna în Oltenia - Redacția Dolj
109. Jurnalul Național
110. TVPARTENER.RO
111. JURNAL CS
112. OTV
113. Ziarul de Vrancea
114. Obiectiv Argeșean
115. RCS-RDS SA
116. Ziarul Dâmbovița
117. GYERGYO TV
118. CURIERUL ZILEI
119. Vremea Nouă
120. Radio Ring
121. www.gherlainfo.ro
122. Obiectiv Mehedințean
123. Liderul de Opinie
124. Oglida Gorjului
125. Redeșteptarea

126. JURNAL BIHOREAN
127. Gorjeanul
128. Adevărul
129. MEDIAFAX
130. Viața Vâlcii
131. Jurnalul Olteniei
132. Argeș TV
133. www.deBanat.ro
134. RADIO IMPACT Roșiorii de Vede
135. Informația Zilei de Maramureș
136. www.bistrita24.ro
137. Televiziunea Tîrgu-Mureș
138. ANTENA 1 Târgu-Jiu
139. www.portalsm.ro
140. TeleM Botoșani
141. Târnavă TV
142. Ziarul Național
143. Transilvania Expres Brașov
144. Radio Son Sighișoara
145. Cronica Vișeuana
146. S.C. WEST SHORE NEWS S.R.L.
147. LUGOJ ONLINE
148. Mesagerul de Neamț
149. Bucovina TV
150. Radioteleviziunea Transilvania Brașov
151. TVM Neamț
152. TVT89
153. Săptămâna Giurgiuveană
154. Studioul Teritorial de Radio România Oltenia Craiova
155. NEWSIN
156. SEMNAL
157. VGTV
158. S.C. ARDS-SAT S.A. (AS-TV)
159. Atitudine în Argeș
160. UNU TV NEAMȚ
161. IMPACT REAL
162. TIMPRESS
163. Trustul Media Presă-Radio-TV Vocea României
164. RADIO FIR
165. RADIO CLUJ
166. ACCES TV
167. Arena vâlceană - sport și politică
168. Prahova Civic
169. Network Systems - szatmar.ro
170. TELE'M NEAMȚ și RADIO M PLUS
171. TV Galați
172. Adevărul
173. PRIMA TV
174. Curentul

175. Agenția de Presă INFORAMA
176. Monitorul de Suceava
177. Televiziunea TEN TV
178. Adevărul Holding
179. Evenimentul Regional al Moldovei
180. Evenimentul și Capital
181. SZATMARI FRISS UJSAG
182. Bună ziua, Brașov!
183. VALAHIA TV
184. SERVUS HUNEDOARA
185. DIRECT TV Bistrița
186. B1 TV Channel
187. CRIȘANA
188. ANTENA 3
189. NEAMȚ TV
190. TELE'M IAȘI
191. Ziarul Unirea
192. Sălăjeanul TV și Sălăjeanul
193. Radio Accent
194. Interes Argeșean
195. România TV Gorj
196. ALVISTPO MEDIA
197. Monitorul Expres Brașov
198. Eveniment de Olt
199. RONDUL
200. Argeș Online (www.arges-online.ro)
201. NEWS-AR
202. HUNEDOARA TV CHANNEL
203. Obiectiv-Voceă Brăilei
204. NORD VEST TV
205. Curier TV
206. S.C. INFORM MEDIA
207. ANCHETA
208. S.C. PROTV S.A.
209. Informația Vranceană
210. DATINA TV
211. CSIKI HIRLAP
212. Cotidianul.ro
213. Radical
214. www.arq.ro
215. TV 1 SATU MARE/BULETIN CAREI
216. Ring
217. SC TV SIRIUS SRL-TV TELE 2
218. RADIO SKY-RADIO DOINA
219. ALPHA TV
220. ZIARUL DE TULCEA
221. REALITATEA TV DOBROGEA
222. COLUMNNA TV
223. CURIERUL DE VÂLCEA
224. TELE 3

225. OBSERVATORULPH.RO
226. TIMIȘOARA
227. GLASUL ARADULUI
228. ADEVĂRUL
229. Glasul Văilor
230. JURNAL DE DIMINEAȚĂ
231. SC Total Media SRL
232. Radio Minisat
233. S.C. ONLY ONE LIDER MEDIA S.R.L.
234. Jurnal de Argeș
235. RADIO CONSTANȚA
236. RADIO STIL
237. MONDO TV
238. CUVÂNTUL LIBERTĂȚII
239. Monitorul de Vaslui
240. Radio România București
241. Actualitatea Prahoveană
242. S.C. JURNAL MEDIA TOP SRL Târgoviște
243. ALPHA TV Ploiești
244. CANCAN
245. CUGET LIBER
246. OBSERV TOT MEHEDINȚI
247. GTV
248. Radio CAMPUS
249. Studioul Teritorial de Radio Târgu Mureș
250. Gorj Domino
251. Republicanul
252. Ziarul de Roman
253. West TV Regional
254. GAZETA OLTULUI
255. TELE'M NEAMȚ și RADIO M PLUS
256. Obiectiv - Ediție de Vaslui
257. ZIARUL OVAL
258. HunedoaraMea.ro
259. Informația Teleormanului
260. EUROPA FM
261. ANTENA 1 CLUJ
262. Freelancer
263. ZIARUL
264. RTV.net
265. Societatea Română de Televiziune
266. PRO TV
267. TELE EUROPA NOVA
268. NAȚIONAL
269. www.olt-news.ro
270. REALITATEA OLTULUI
271. Evenimentul Zilei
272. Televiziunea Arad
273. TV Atlas

274. Postul Local de Televiziune ȘTII TV
275. MEDIAFAX GROUP
276. CANCAN
277. FLACĂRA IAȘULUI
278. Bună Ziua Iași
279. Jurnal Arădean
280. ANTENA 1 PITEȘTI
281. www.damboviteanul.ro
282. Express TV
283. CONCRET ÎN OLT
284. Informația Zilei Satu Mare
285. TV PLUS
286. Universul Dâmbovițean
287. Ziua de Cluj
288. Monitorul de Neamț și Roman
289. Oltenia 3 TV
290. Focus TV
291. Focus FM
292. Șansa Buzoiană
293. Ediție Specială
294. Monitorul de Cluj
295. Obiectiv Tulcea
296. Argeșeanul.com
297. RTV Partener
298. Sătmăreanul
299. 24 Ore Mureșene
300. Zi de zi
301. Media TV
302. Glasul Hunedoarei
303. Cotidianul.ro
304. EFORIE TV
305. Televiziunea Tîrgu-Mureș
306. Ziarul Adevărul
307. Viața Brăilei
308. CPE TRIBUNA
309. Societatea Română de Radiodifuziune
310. Telegraful de Prahova
311. B1 TV Channel
312. Darabaneni.ro
313. Editura Evenimentul și Capital S.R.L.

NUME PRESĂ STRĂINĂ ACREDITATĂ BEC

Nr.crt.	Nume presă străină acreditată BEC
1.	Agenția de Presă REUTERS
2.	Agenția Nova
3.	Agenția de Presă XINHUA (CHINA NOUĂ)
4.	Agenția de Presă AFP
5.	Noi în Spania
6.	ACTUALITATEA IRL
7.	Ziarul Românesc "RO-MANIA"
8.	Agenția de Presă BLOOMBERG
9.	Bulgarian Național Radio
10.	TV Bulgaria On Air
11.	German Public Radio Network ARD
12.	Români Online UK
13.	Radio Chișinău
14.	Romit TV Italia
15.	TV ZDF
16.	Associated Press
17.	ROMIT.TV
18.	Torino Musica Notizie News
19.	TV Prime din Chișinău
20.	Români în UK
21.	Al Jazeera English TV
22.	Virgil Bestea Medienberatung

OBSERVATORI STRĂINI ACREDITAȚI BEC

Nr.crt.	Instituții
1.	Comunitatea Ortodoxă Română din Italia
2.	PNUD din Republica Moldova
3.	Ambasada Republicii Ungare la București
4.	Comisia Electorală din Republica Moldova
5.	Ambasada Federației Ruse în România
6.	European Network of Election Monitoring Organizations (ENEMO)
7.	Ambasada Republicii Kazahstan în România
8.	Ambasada Regatului Belgiei în România
9.	Ambasada Republicii Cipru în România
10.	Un observator străin independent

Criteria de repartizare a materialelor necesare votării

- pentru stabilirea numărului de buletine de vot alocate fiecărei secții s-a utilizat ca referință numărul de votanți prezenți la urne la alegerile prezidențiale din noiembrie 2009, dat fiind faptul că acesta a reprezentat cel mai mare număr de votanți la ultimele prezentări la urne. Numărul de buletine alocate a fost calculat după formula 1×4 , formulă folosită și la precedentele prezentări la urne, fiind avute în vedere atât posibilitatea prezentării unui număr mai mare de electori, cât și posibilitatea anulării buletinelor, din diferite considerente;
- pentru capitalele statelor pe al căror teritoriu se află un număr mare de cetățeni români, au fost repartizate mai multe buletine de vot, astfel încât să existe posibilitatea redistribuirii, pe bază de solicitări, la misiunile din teritoriu sau din vecinătate;
- pentru stabilirea numărului de autocolante s-a făcut diferențierea între statele din spațiul Uniunii Europene și alte câteva state unde cetățenii români au dreptul de a circula și pe baza cărții de identitate (de ex. Albania, Croația, Muntenegru, Macedonia, Serbia) și restul statelor. În acest sens, în spațiile UE și apropiate, având în vedere preponderența votului cu cartea de identitate, distribuirea autocolantelor s-a realizat conform formulei consacrate la buletine, în procent de 80%. În afara UE, unde se votează preponderent cu pașaport, s-a luat în calcul dublul numărului de votanți din 2009, benzile fiind multiplu de 15 autocolante (spre exemplificare, pentru un număr de 100 de votanți în 2009, a fost dublată cifra, respectiv 200, și s-a rotunjit - în plus sau în minus - astfel încât cifra finală să reprezinte multiplu de 15, rezultatul final fiind 210 sau 180);
- repartizarea ștampilelor cu inscripția VOTAT s-a realizat, de asemenea, prin raportarea la numărul de votanți din 2009, astfel: două ștampile pentru secțiile la care s-au prezentat sub 500 de votanți; trei ștampile pentru secțiile cu 500 – 1000 de votanți; patru ștampile pentru secțiile cu 1000 – 1500 de votanți și cinci ștampile pentru cele cu peste 1500 de votanți. Excepția au constituit-o secțiile nou înființate, la propunerea misiunilor și a comunităților românești din străinătate, la care au fost repartizate între trei și patru ștampile, în funcție de buletinele alocate. Secțiile suplimentare au fost stabilite în regiuni cu comunități mari de cetățeni români și în zone turistice, dată fiind perioada în care se va desfășura referendumul (ex: Italia, Grecia, Bulgaria, Turcia, Spania).
- ștampilele ANULAT și cele cu numărul de control al secțiilor au fost repartizate câte una pentru fiecare secție. Tușierele au fost repartizate astfel: opt în teatrul de operațiuni din Afganistan și două la Biroul electoral pentru secțiile de votare din afara țării (BES).